

Stockflecke

P. f. 173

Theol. P. VIII. 367 641.

EXPLICATIO

ἑλεγκτικῆ

Evangelii Dominicæ tertiæ

post Epiphantias

Quam

DEO DUCE

PRÆSIDE

Dn.

JOHANNES GERHARDO

DOCTORE ET PROFESSORE

THEOLOGO.

Suo

*Patrono, Præceptore & Fautore æterna animi
observantia colendissimo,*

Publicè

ad disputandum proponit

JOHANNES Bachsmuth Longo-Saliffanus
Thuringus.

Ad diem April.

J E N Æ

Typis TOBIÆ STEINMANNI,

ANNO M. DC. XIX.

EXPLICATIO

In Angeli Dominici tertia

DEO DUC E

JOHANNES GERHARDO
DOCTOR ET PROFESSOR
THEOLOGO

Publico Professor et Cantor in

JOHANNES STEINMANN

F. B. N. E.

Typis Joh. Steinmann

anno MDCXII

ⲙⲁⲗⲁⲕⲁ

EVANGELIUM DOMI- NICÆ III. POST EPIPHANIAS.

*Matth. 8. à v. 1. ad v. 14. Marc. 1. à v. 40. ad fin. Luc. 5.
à v. 12. ad 15. & c. 7. à v. 1. ad v. 11.*

THESIS I.

Christus post devictum & de-
jectum Stygii Plutonis regnum, dicitur à di-
scipulis duobus Emaunta peregrinantibus,
*ωρροφῆτης δυνατός ἐν ἔργοις καὶ λόγοις. εἰσῆλθὼν
τὸ θεῶν καὶ πάντων λαῶν.*

2. Continent hæc verba totius curriculum Christi ejusque officii descriptionem licet non plenissimam, tamen religiosissimam.

3. Quamdiu enim in terris vixit visibili modo, docuit ita *ὡς ἐπὶ πάντες λαοὶ. ἕξεω λήσονται ἐπὶ τῇ διδασκαλίᾳ αὐτοῦ, ἣν οὐδὲ διδασκῶν αὐτὸς, ὡς ἕξεοῖαι ἔχων* Marc. 1.v. 22. Luc. 4.v. 31. vixit ita, ut nemo arguere eum potuerit de peccato Joh. 8.v. 46. operatus est ita, ut *nemo potuerit signa ista facere, quæ ipse fecit* Joh. 3. v. 2.

4. Jure g. auditores & spectatores ejus obstupefacti, & in admirationem rapti fuerunt Deum glorificantes quia nunquam talia viderant Marc. 2. v. 12. [viderant autem *paradoxa* Luc. 5. v. 26.] dicentes Luc. 7. v. 16. propheta magnus surrexit inter hos.

5. Utriusq; partis hujus testimonii Matthæus nobis proponit probationem, illius nimir. C. 5. 6. 7. 8. hujus verò aggregatur C. 8. & seqq. Nos pro instituti nostri ratione miraculum Christi

Christi duplex, alterum quidem in *leproso*; alterum autem in *paralytico* editum, considerantes, videbimus eorundem *Antecedentia, Media seu Conjuncta, & Consequ.*

O Deus afflatu nos rege Sancte tuo!

Miraculosa leprosi mundatio.

6. Flacius in annot. h. I. Molinæum allegat, qui ob divinitatem circumstantiarum, quibus Evangelistæ in hoc miraculo Christi describendo utuntur, non unum à tribus Evangelistis notari voluit leprosum: Sed quia Marcus & Lucas leprosi sui curationem iisdem penè consignârunt verbis, quibus Matthæus, & hic ordinem, occasionem & locum exprimit, ideò monente magnò illo Theologo Chemnitio [cui consentit Salmeron. tom. 6. tr. 21.] Marci & Lucæ relationes ad Matthæi historiam conformanda.

7. Matthæus autem C. 8. sic infit: *καταβαρι δε εως α. voca- bulo [d.]* notat antecedentia miraculi, quæ sunt vel *Remotiora, vel propinquiora.*

8. *Remotiora* sunt expressa C. 4. 5. 6. & 7. *Propinquiora* seqq. hoc C. 8. quæ sunt, 1. *Christi de monte descensio.* Mons iste fuit Thabor, *vel Tabor* ita dictus, quia Christus frequenter in illo oravit & docuit, imò integras noctes orando consumsit Luc. 6. vers. 12. 2. *Turbæ multæ affectatio:* Omnes autem huic turbæ immixtos, unius notæ & monetæ fuisse, non putandum, eum ferè semper quatuor genera auditorum Evangelicæ offendet concio, *alii* nimirum audiunt propter doctrinæ jucunditatem, prædicatur enim annus Domini acceptus Luc. 4. v. 18. & 19. *alii* ex curiositate cum Atheniensibus. Act. 17. v. 21. *alii* ut tendiculas ponant, uti Pharisei Matth. 22. v. 15. *alii* ut à morborum sarcinis liberentur Luc. 6. v. 18 in quorum censu hic leprosus à Lyrano & D. Chemnitio in harm. numeratur.

9. 3. *Loci denotatio:* hic discrepant Evangelistæ, Matthæus enim innuit, eum fuisse mundatum ante Christi in urbem ingressum, Lucas autem Cap. 5. vers. 12. in quâdam urbe, quod etiam contrariatur legi divinæ, quæ leprosus civitates inhabitare prohibebat Lev. 13. Num. 5. Sed facilis conciliatio est

eliatio: Lucas nomine civitatis etiam agrum & totum tra-
ctum civitatis intelligit more Hebræorum: Sic Jos. 5. v. 13. Jo-
sua vidisse dicitur angelum אֱלִיָּא in Hiericho cum tamen in
agro duntaxat fuerit: simile exemplum Jos. 10. v. 10. præposi-
tio enim בְּ significat aliquando בְּ & notat vicinitatem; vi-
de Druf. in C. 5. Jos. v. 13.

10. Cajetan. & Jansen. volunt, licuisse leprosis urbes in-
gredi: sed illi repugnat veritum divinum Levit. 13. & 14. v. 3.
huic Matthæus, qui ait 1. Christum de monte descendentem
leprosum mundasse. 2. eo mundato civitatem ingressum. Utriq;
verò Abulensis & Salmeron h. l.

11. 4. *Objecti morbo affecti descriptio*; cui præmittitur
vox Ecce, quæ mirabile quid in leproso notat, nim. illum neque
curasse, an aliqui ipsum horrerent, vel minus, sed certò auxi-
lium Christi sibi pollicitum fuisse. Quæritur, an leprosus simul
cum turbis in monte fuerit? negativam suadet interdictio di-
vina: sed responderi potest: illum procul aliquantum stetisse
& nihilominus Christi concionem audivisse, indeq; fidem in
ipsum concepisse.

12. Describitur autem hoc objectum 1. à *sexu*, quod fue-
rit mas, foemina enim leprosa exemplum præter Miriam nul-
lum invenimus in sacris.

13. 2. à *morbo*, qui fuit lepra, in hebræo nomen habet à
עֲרֵפָה validè perforavit, quod naturam hominis penetrat; in Sy-
riaco idiomate dicitur כְּרִיבָה à vastatione, in græco vel à λίπωση
h. e. decorticando; vel λίπωση intemperanter Veneri indulgen-
do, uti usurpat Athen. lib. 14. vide Henric. Stephani in Lexico
h. l. Avicenna vocat impetiginem excorticativam, quod cutis
leprâ infecta in scabras squamulas resolvatur. De morbo hoc
vide Hippocr. lib. 3. aphor. 30. Celsum lib. 3. c. 2. Plin. l. 26.

14. 3. à *moribus*, ubi 1. Christum accedit, quia cum agno-
scebat Dominum Deum sanatorem suum Exod. 15. v. 26. 2. *ado-
rat*: hic Evangelistæ diversis utuntur vocabulis, Matthæus
προσκύνησεν, cui assentitur Syrus, qui habet כָּרַע incurvavit se, Mar-
κατακύβηται vel quòd in genua prosiderit, vel quòd genibus

Christo advolutus fuerit, id quod supplicantium esse consuevit.
Lucas *πρόσῳτος πρόσεως*, quo totius corporis reverentia significatur.

15. Jansen. in Harm. h. l. vult, leprosum non adorasse Christum ex eo, quia ipsum ut Deum agnoscebat, sed propter exteriorem venerationem & c. Salmeron. autem h. l. dicit, leprosum adorasse Christum *λατρεία*, id quod & ipse Jansenius paulo post agnoscit, asserens, illum procul dubio agnovisse, Christum esse Filium Dei: Ast & Filius Dei *λατρεία* adorandus. Id quod etiam patet 3. ex ejus *precatione; in qua occurrunt.*

16. 1. *Compellatio*, nomine Domini, quod est magnum illud divinæ omnipotentiae nomen. 2. *voluntati Christi submissio*, *ἰσὺς θελήσ*; quæ non sunt verba dubitantis, sed humiliter se demittentis; nam potentiam credit, voluntatem sperat, quia de seipso desperat. 3. *Propria indignitatis agnitio*, vocabulo me expressa, quod scilicet nihil promeritus fuerit.

17. Quatuor g. virtutes ex precatione leprosi elucet. 1. *συντρομία*; namq; *ἐπίτονος πολυλογίας* Christus Matth. 6. v. 7. improbat. 2. *θεοσιβεία*, cum Christum *ἢ ἀμφοτέρων* [divinam scilicet & humanam naturam] adorat in unione personali. 3. *οὐφία*, cum bona corporalia à spiritualibus distinguit, illa cum conditione voluntatis divinæ petens. 4. *πληροφρέα*, qua certissime confidit, Christum sibi auxiliaturum si in gloria divinæ amplificationem & sui salutem hoc beneficium cedit.

18. Nonnulli volunt, hæc verba: *κῆρι, ἰσὺς θελήσ, δύνασαι με καθαρίσαι*, nullius rei petitionem significare, sed tantum immensæ & liberæ potentiae agnitionem: Lucas verò habet verbum *ἰδέσθῃς* Marcus autem verbum *παρακαλέσ*; quod significat cum obsecratione petere.

19. Fuerunt hæc *Antecedentia*; sequuntur nunc *Medietate seu*, quæ cum miraculi narratione fuerunt *conjuncta*; vers. 3. In quibus notanda 1. *causa impulsiva προσηύμην interior*, quæ est intimus commiserationis affectus voce *σπλαγχνισθεῖς* à Marco expressus; *προκατασκευῆ exterior*, est miseria viri summa, à Luca enim dicitur *πλήρης λέπρας*.

20. 2. *Manus Christi extensio*, haud dubiè dextræ, ubi Synecch-

Synechdoche duplex occurreret, membri sc. manus pro brachio, & generis pro specie.

21. Quinq; aliis modis lepra in sacris dicitur curata, per abluionem in Naamam Syro 2. Reg. 5. v. 14. per ostensionem, in decem leprosis Luc. 17. v. 14. per separationem in Miriam Num. 12. v. 14. per inclusionem Moſis manus Exod. 4. v. 7. per tactum ut h.l. non autem fuit neceſſitatis, nam voce Lazarum sine tactu in vita revocaverat Christus, sed 1. humanam suam naturam à miraculo hoc noluit secludere. 2. probavit, se miserimum quemq; non fugere vel horrere, ideo humiliatus tangit humiliatum, percussus à Deo percussum sanat, qui aspectu indignus judicabatur, sibi simili benefacit.

22. Queritur hic, an Christus tangendo leprosum contra legem peccavit divinam? Resp. 1. ei qui morbum vel curare vel de eo judicare potuit, non fuit prohibitus tactus. 2. lex prohibebat eis tactum, qui pollui poterant: hinc Orig. hom. 5. in Matth. non solvit legem Christus tangendo leprosum, quia accedente Christi manu lepra jam fugerat.

23. 3. Vocis prolatio, ex qua elucet. 1. voluntatis propositio in voce *dicar*. 2. potentia sue ostensio, quâ pro autoritate sua dictatoria lepram secedere jubet, *καθαρίσθητι*: atque ita Christus quam aptissime responsionem suam petitioni leprosi accommodat, significans in verbo volo pietatis clementiam; in verbo autem mundus esto, imperantis potentiam.

24. Sequitur ipsa sanatio *οὐκ ἔστι θεὸς ἐκβασιλεὺς ἀντὶ τῆς λέπρα*; tribuitur hic aliquid accidenti, quod tamen competit substantiæ per hypallagen. Patet ex his *deus* verbis Christi, *ipse enim dixit & facta sunt, ipse mandavit & creata sunt* Psal. 33. v. 9. *facit mirabilia solus* Psal. 136. v. 4.

25. Superſunt Conſequentia verſ. 4. in quibus duo continentur 1. Christi de non divulgando hoc interdictione; *ὅτι μὴ διηγήσῃς* est synechdoche generis gemina, nulli dicas, scilicet de hac re & antequam te Sacerdoti ostenderis.

26. Queritur, cur Christus in publico hoc ediderit miraculum, & tamen noluerit id vulgari? alii dicunt, Christum hic simulasse & contrarium scilicet prædicationem hujus miraculi voluisse.

voluisse : sed his contraria sunt i. expressa Matthæi verba. 2.
Luçæ quoq; qui habet vocem *περιεργισματων*, cujus usus apud
Græcos est in describendis magistratum edictis, exemplum est
Act. 5. v. 28. ex scriptoribus profanis citat multa Henricus Sre-
phani in Lexico, quem vide 3. Marci, qui utitur verbo *επιβου-
λευσας*, quod est *μετα δους ηγοραται* & *επιτιμωσαν* aut *μετα δους ηγαθησεν*. 4.
Syrus habet, Christum sanatum istum à se eiecisse & emisisse,
quia nempe præviderit, illum non prædicaturum hoc benefi-
cium debito modo.

27. Dicimus, 1. Christum miraculi istius revelationem
non simpliciter prohibuisse, nam Marc. 5. v. 19. Dæmoniaco
eandem præcipit, sed talem, quam leprosus meditabatur, ante-
quam Sacerdoti sese ostendisset, periculum enim erat, ne si Sa-
cerdotes de hoc miraculo famâ accepissent, ipsi, quo aliis
plusquàm Vatiniano adversus Christum laborabant odio,
vel eum non pronunciant mundum, vel miraculum exte-
nuarent.

28. 2. Christum *ἀναλωσις* vitium & ambitionis suspicio-
nem à se remove voluisse quàm longissimè, atq; etiam in no-
bis sufficere; plus enim laborandum, ut virtutes quàm vitia ce-
lare studeamus secundum Bernhard.

29. 3. Hilarius ait; Christum prohibitione ista voluisse
cavere, ne alii leprosi & infirmi ad se venirent, non quasi nollet
illis sanitatem tribuere, sed quod magis conversionem & fidem
illorum exoptaret, quàm corporum sanitatem.

30. Quando g. Marc. 1. v. ult. mundatus dicitur prædi-
casse & divulgasse sermonem; id intelligendum est aut, quod
factum post ostensionem Sacerdoti factam, aut si etiam ante,
id contra interdictum Christi peractum, atq; ita nec rectè, nec
benè, quia secundum Ambrosium, Deus non nostris cogitatio-
nibus, sed suis æstimandus est vocibus.

X
31. 2. Ad Sacerdotem ablegatio: cum Christus utatur
voce singularis num. *ισρη*, conjecturantur nonnulli, Pontificem
Maximum sibi soli hanc potestatem judicandi & pronuncian-
di de leprosis vendicasse.

32. Finis autem hujus ablegationis indicatur duplex. 1.
Sacrifici-

Sacrificiorum oblatio, quæ Levit. 14. describuntur. Marcus addit, *καὶ τὸ καθαρισμὸν* quæ verba possunt accipi vel ita, ut debuerit sacrificia offerre in gratiarum actionem pro sua emundatione: vel pro suâ emundatione Leviticâ, leprosis enim non licebat mox cum sanis conversari, sed necesse habebant, diebus aliquot post certorum sacrificiorum oblationem expiari Lev. 14.

33. 2. *Testimonii contra ipsos prolatio*: *ὡς ἄνευ ἁγίου ἀγνοῖς*: quæ verba si conjungantur cum verbo offer; voluit vel Christus sese excusare coram toto populo Judaico, quod non sit legis Mosaicæ destructor; vel simul indicare omnipotentiam suam divinam & officium, quod sit passerculus & agnellus mundus, spiritualem peccati lepram expians, ut sepositis obrectationibus in ipsum ut Messiam aut crederent, aut inexcusabiles fierent, Hieron. & Cajet. Præpositio enim *ὡς* sæpe notat causam finalem, Joh. 1. v. 7. & LXX. aliàs phrasi hanc Hebraicam [testificari contra aliquem, ubi est præpositio *ע* cum pronomine affixo] reddiderunt per pronomen Dativi casus, exempla sunt Deut. 32. vers. 46. 1. Sam. 8. v. 9. 1. Reg. 2. v. 42. Psal. 50. v. 7. idem quoque sensus est ejus præpositionis *ὡς* Marc. 13. v. 9. Jac. 5. v. 3. & Lucas C. 9. v. 5. resolvit hunc Dativum in *ὡς* *ἀπὸ* i. e. contra illos: vide Piscat. in schol. h. l.

34. Si verò conjungantur cum verbo Præcepit, Christus vellet, Moſen hoc præcepisse, ut esset illis in legem & statutum q. d. Christus, licet sis mundatus, nolo tamen, ut ea negligas. quæ Deus per Moſen populo Israelitico in legem & testimonium statuit, Hilarius.

35. Christus scilicet testari voluit, se impetu uno Synagogam Judaicam de ponte non dejecturum, sed aliquod temporis spacium illi concessurum, donec cum honore sepeliatur, uti loquitur alicubi Augustinus.

Questiones circa prius miraculum.

Prima.

An divinitas Christi ex mundatione leprosi probari possit?

B

Negant

Negant Photiniani, dicentes, illam nec expresso scripturæ dicto, nec per bonam consequentiam [tamen si & hæc admittere nolint] probari posse: Nos pro affirmativa ex hoc Evangelio ita argumentamur:

Quicumq; facit miracula ex se & propria virtute, is est verus & æternus Deus:

Christus fecit miracula ex se & propria virtute.

E. Christus est verus & æternus Deus.

Majoris ratio est in Psal. 72. v. 18. *Benedictus Deus Israël qui facit mirabilia solus* & Psal. 136. vers. 4. Minor probatur 1. quod fecerit miracula, patet ex universâ quidem historiâ Evangelicâ, maximè verò ex nostrâ pericope, in qua duorum fit mentio; curat enim lepram, quæ fatentibus omnibus medicorum scholis & cathedris naturæ universæ creatæ ex se est incurabilis; idem confirmat Rex Israelis 2. Reg. 5. vers. 7. & Aaron Num. 12. v. 11. 12. 2. illum ex se & propria virtute id fecisse patet ex hoc:

Quicumq; attribuitur verè potentia seu facultas curandi morbum, qui omni naturæ ex se est incurabilis, ita ut eum curare posse dicatur modo velit, ille ex se & propria virtute potest morbum istum curare: Atqui Jesu à leproso verè attribuitur talis potentia. E. & c. Ratio majoris est; quia qui non ex se & propria virtute sed aliena [nim. à superiori concessa] miraculose curare dicitur, deo non potest verè dici, quod possit curare in se; facultas enim illa curandi non tam ex sua voluntate, quam ex voluntate ejus, à quo accipit hanc potestatem, dependet. Minorem confirmat leprosi petitio, quæ ita est conformata, ut planè eum consensum fuisse demonstrat, Christum tanta virtute pollere, ut possit se à morbo liberare, modo velit: Si enim Christum cum voluntate & facultate sua alius potestati & voluntati subjectum agnovisset, certè nec debuisset, nec potuisset dicere, Domine, si vis sed ita, Domine si vult is, à quo tu potentiam curandi habes, tu quoc; me mundare potes: & sic tantum instrumentali causâ superioris agentis, Christum agnovisset; at nullum instrumentum quatenus tale ex se & propria virtute agere potest. Cum g. absolutam potestatem, si modo velit, Christo le-

no leprosus tribuat, quæ à nullo alio superiore dependeat & in-
hiberi possit, quamq; etiam ipso facto probavit, sequitur con-
clusio, Christum esse verum & æternum Deum.

Sed Photiniani excipiunt ex Joh. 5. v. 19 & 30 : *Quicumq;
non potest operari à seipso, ille etiam non est verus & æ-
ternus Deus : Christus non potest operari à seipso E.*

Resp. 1. Agere vel operari à seipso duplici modo dicitur :
vel propria quidem potentiâ, sed ab alio tamen accepta agere,
quâ ratione dicitur Filius à seipso agere : vel non propria, sed a-
liena virtute ; & sic non dicitur à seipso agere. 2. quod Christus
hic Patri tribuerat, id etiâ sibi ipsi tribuit Joh. 10. v. 18. C. 16. v. 15.
C. 5. v. 19. C. 10. v. 30. 3. Verba *non agere à seipso*, non notant a-
liquam inferioritatem vel inæqualitatem, sed summam & inti-
mam *separatam* *his* *divinitatibus* ; quia scilicet una numero est essen-
tia Patris & Filii, idcirco Filius nihil potest facere, quod non
faciat Pater. Hinc & Christus ipse Joh. 5. mox subjicit : quæ-
cumq; Pater facit, eadem & Filius *separatim* facit, nim. eadem poten-
tiâ cum patre. A proprietatibus autem personalibus differenti-
bus, non potest differens *sola* vel agendi potentia concludi :
Christus quatenus est Filius & à Patre ab æterno genitus, eate-
nus nec essentiam nec potentiam operandi habet à seipso, sed
à Patre, esse enim à seipso & operari à seipso, se in invicem con-
sequuntur, id quod tamen ipsam essentiam, quæ illius potentiæ
est veluti principium, non tollit.

Deinde ex Act. 2. v. 22. sic concludunt : *Per quem Deus mi-
racula fecit, ille non est ipse Deus : Atqui per Christum
Deus miracula fecit. E.*

Resp. 1. est ambiguitas in voce *Deus* : sumitur enim in-
Scripturis quandoq; *separatim* & significat omnes tres personas di-
vinitatis, ut Deut. 6. v. 4. quandoq; verò *separatim*, & sic signifi-
cat patrem duntaxat Jo. 3. v. 16. 17. Filium tantum 1. Tim. 3. v. 16.
Spiritus S. 1. Cor. 1. v. 9. Sig. priori sensu vocabulum *Deus* in-
majore accipiunt, falsa est minor : sicut enim ratione essentiæ
Christus est verus Deus ; ita etiam virtutem operandi miracula
divinam in seipso habet, nec Deus per illum tanquam instru-
mentum miracula operatur. Sin verò posteriori, concedimus

totum syllogismum, sequitur enim tantum, Christum non esse Patrem; licet autem non sit Pater, nihilominus essentiam verè divinam habet; Aliàs concludi etiam posset, Photinianos non esse veros homines [licet humanâ virtute actiones humanas exerant] quia non habent naturam & essentiam humanam à seipsis, sed à parentibus. 2. quando Petrus ait, *Deum per Christum fecisse miracula*, non important hæc verba inferioritatem aliquam in essentia divina [aliàs sequeretur, quod etiam Pater sit inferior, quia *per ipsam omnia dicuntur esse Rom. II. v. 36.*] sed saltem ordinem, non dignitatem. 3. Sin verò essentia divinæ inferioritas ex his colligi debet, sequitur Deum Patrem non aliter per Christum fuisse operatum, quàm per Apostolos, quibus, tanquam mediis & instrumentis in miraculis non nullis edendis usus fuit ipse; quod tamen absurdum esse, probat hic syllogismus: *Per quemcumq; Apostoli tanquam per principalem causam miracula fecerunt, ille ex se & propria virtute fecit miracula. Atqui Apostoli per Christum tanquam per causam principalem miracula fecerunt. E. &c.* Majoris ratio est: causa enim principalis ab instrumentali hoc modo differt, quod illa agit propria virtute & ex se; hæc verò non nisi aliena & ab illâ sibi concessa. Minor probatur ex Act. 9. v. 34. ubi Petrus est causa instrumentalis, qui agit vi Christi, uti principalis. Quod autem Christus sit principalis causa, id confirmant incolæ Lyddæ & Saronæ suâ fide, quam non in Petrum sed in Dominum conceperunt. Si autem Christus est principalis causa miraculi & ex se propriaq; virtute fecit illud, sequitur illum esse verum & æternum Deum, id quod erat probandum.

Quæstio secunda.

An Calviniani concedere cogantur duarum in Christo naturarum unionem realem & personalem, ita ut humana natura per hypostasin τῆ λόγῃ subsistat?

Affirmamus, & ita procedimus: Christus, qui sanat leprosum,

profum, verè est persona: In persona autem Christi fatentibus
Calvin. duæ sunt naturæ, divina & humana: harum quælibet
aut habet propriam hypostasim, aut una tantùm habet, aut nul-
la. Tertium est absurdum: sic enim Christus sine personalitate
propria fuisset persona: primum quoq; absurdum; sic enim duo
essent Christi; ubi enim duo sunt distincti modi subsistendi
personales, ibi etiam duæ sunt distinctæ personæ: Relinquitur
g. unam tantùm naturam in Christo propriam & peculiarem
habere hypostasim. Aut g. divina tantùm natura, aut huma-
na tantùm, propriam hypostasim habet: posterius est absurdum:
sic enim Eas simpliciter independens dependeret ab Ente de-
pendente. E. manet prius. Uterius: humana Christi natura
vel subsistit in persona τὸ λόγῳ, vel non: Si posterius, nullibi
subsistit, quia humana natura una numero subsistere non potest
sine personalitate: At humana Christi natura non habet pro-
priam personalitatem. E. relinquitur, illam nullibi subsistere,
si non subsistit in persona τὸ λόγῳ; hoc autem est impium & in
Christum blasphemum: Ex his ita colligimus: *Quæcumq; na-
tura in Christo subsistit non suâ propriâ subsistentiâ, illa subsistit in
personâ τὸ λόγῳ. ita ut ab eâ personetur: Atqui humana natura in
Christo non subsistit suâ propriâ subsistentiâ. E.* Subsistentia au-
tem illa humanæ naturæ non potest esse absq; communicatio-
ne reali personæ τὸ λόγῳ, ubi enim est participatio subsistentiæ,
ibi etiam est communicatio personæ τὸ λόγῳ, cum realiter ista
duo non differant. Qualem verò communicationem hîc in-
telligamus, videantur nostratium Theologorum scripta, nim-
non illam, quæ est κατὰ μέθεξιν, nec quæ est κατὰ σύγχυσιν, neq; ac-
cidentallem, sed illam quæ est κατὰ συνδύασιν, quâ ὁ λόγος commu-
nicavit hypostasim suam humanæ naturæ sine subiectivâ in-
hæsiōne, realiter tamen non verbaliter & nominatenus tan-
tùm. Sanè Calviniani quidâ videri nolunt & haberi; qui ne-
gant vel unionem duarum naturarum, vel communicationem,
aut verbalem tantùm affirmant esse; videatur Pareus in Meth.
contro. ubi quit. p. 9. & Tossanus in disput. de persona Christi:
Sed si fratres Cadmæos conferamus & committamus, inter se
prelia miscent: alii enim ajunt, & hi verbalem quandam con-
cedunt

cedunt unionem, per quam intelligunt nudam combinatio-
 nem, sustentationem, gestationem, ^{καὶ ἀπόθεσιν} vel ^{καὶ ἀπόθεσιν} addita
 donorum creatorum communicatione, cum tamen ad veram
 istam unionem & communicationem requiratur ^{καὶ ἐκείνη}
^{ἐκείνη} uti loquitur Damasc. lib. 3. c. 4. orth. fid. quod fa-
 ciunt illorum similitudines, quib. partialem saltem, accidenta-
 lem & ^{καὶ ἀπόθεσιν} unionē largiuntur, de Oceano amplissimo & per-
 exigua Antuerpiā, annulo in digito &c. quarum plurimas re-
 centet M Fridericus Petri in Calvinianorum Nestorianismo p.
 166. *Negant autem alii expressis verbis: Grabius in refut. lib. D.*
D. Hunnii de persona Christi p. 49. Danæus in exam. lib. D.
Chemnit. de duabus nat. C. 12. & in apologet. ad Jacob. An-
dree p. 21. Sadeel in operib. Theolog. f. 153. ait, nihil quod est
essentie divinæ rei creatæ potest communicari: subsumo: Illa na-
tura, quæ est in Christo præter humanam, est essentia divina, E.
illa natura, quæ est in Christo præter humanam, non potest com-
municari rei creatæ. Rursus, ubi nulla est communicatio, ibi nul-
la unio, & quidem realis, duarum naturarum, quia unio &
communicatio hîc immediatè cohærent. Atqui inter divinam
& humanam naturam, ut jam ex sententia Sadeelis est demon-
stratum, nulla est communicatio. E. inter divinam & humanam
naturam in Christo nulla est unio & quidem realis. Sed fortè ex-
cipient: Sadeelem loqui de essentiali communicatione seu syn-
chyticâ, & hanc rectè illum negare.

Resp. 1. quid opus erat, de illa aliquid contra nostrates
 Theologos astruere, cum ejusmodi communicationem ^{ἀπόθεσιν}
 & humanæ naturæ nusquam docuerint, imò neq; per sebrim-
 ullus illam somniaverit. 2. Quod loquatur de synchytica
 communicatione, ex verbis ejus, quæ conceptuum notæ &
 symbola sunt, colligi non potest; universaliter enim dicit,
 nihil, quod est essentia, divina rei creatæ potest cōmunicari; ne-
 gat g. ^{καὶ ἀπόθεσιν} omnem communicationem; atque verba ejus: ne-
 queunt in specie de synchytica exponi; à negatione enim
 unius speciei, ad negationem generis, non valet illatio, nec
 à negatione unius speciei ad alterius speciei negationem valet
 consequentia: Etsi divina natura non communicatur essentia-
 liter rei creatæ & per ^{ἀπόθεσιν} est tamen alius modus communi-
 candi.

candi. 3. Quin ipse Sadeel in volum. oper. Theol. p. 148. statuit, humanam naturam non subsistere *ἐν αὐτῷ λόγῳ*, quia subsistat tantum in loco localiter: *λόγῳ* autem non est locus. Si non in *λόγῳ*: E. subsister extra *λόγῳ*, ex naturâ oppositorum, & sic personaliter unita non erit *λόγῳ*.

Ursinus in defens. argumentor. cont. Ubiquit. arg. 3. sic loquitur: ubiq; est *λόγῳ* homo, quia est ubiq; unicus humanitati etsi humanitas cum *λόγῳ* non sit ubiq; ; causa est, quia idem ille *λόγῳ* totus & integer, qui est extra corpus, etiam in suo corpore est, eiq; unicus manet: *λόγῳ* enim uniri corpori totum & totum *λόγῳ* esse in suo corpore, non est idem, quod in corpore tantum & non simul etiam extra illud existere: Ex quibus hoc teximus argumentum: *Quodcumq; totum est extra corpus, illud etiam totum est ἵσασκε*: sed totus *λόγῳ* postquam humanam naturam assumpsit, est extra corpus. E. totus *λόγῳ* est ἵσασκε. Rursus:

Quod ἵσασκε est, id cum carne realiter unitum non est: Totus *λόγῳ* secundum Ursin. est ἵσασκε. E. totus *λόγῳ* cum carne realiter unitus non est. Absurd. Sed negabunt in priore syllogismo majorem prop. Verum quâ fronte? nam 1. extra corpus seu carnem esse, quid aliud est, quàm sine carne esse? 2. quando quaeritur ex illis, an persona τῷ *λόγῳ*, antequam assumpsit humanam naturam, fuerit extra carnem, cogentur hoc affirmare. Si autem hoc, tunc aut ἵσασκε aut ἕσασκε dicendus erit ὁ *λόγῳ*; posterius falsum est, aliàs sequeretur ante conceptionem in Maria *λόγῳ* & humanam naturam fuisse personam. E. relinquatur, quod fuerit ἵσασκε: quomodo autem? nimirum quia non fuit cum carne unitus & ita extra carnem & sine carne. E. major vera; minor autem, quae Ursini, falsa erit. Aut si Calviniani vitare voluerint seyllâ, incident in charybdim, statuendo contradictoria: Si *λόγῳ* totus est extra carnem & totus in carne, *λόγῳ* totus simul erit ἵσασκε & simul ἕσασκε: At qui totus *λόγῳ*, secundum Calvinianos, est simul in carne totus & simul totus extra carnem. E. totus *λόγῳ* erit simul ἵσασκε & totus simul ἕσασκε, quae sunt contradictoria. Tandem cum Eutychnismi hæresin Tossanus, Ursinus, Pareus, Sadeel aliiq; nobis jam diu impingere voluerint: nos illos citius & feliciter Nestorianismi convis-

convincemus, utpote quem fovēt in seqq. n. Statuūt verbis unio-
nem personalē & unā personam, illorū autem ratioci nationes
& similitudines contrariū evincunt. 2. dicunt, Verbū in assumpto
homine inhabitasse eo modo, quo in sanctis scilicet per *καὶ ὁ θεὸς ἐν
αὐτοῖς*
atque ita inhabitatio τῷ λόγῳ in assumpta carne saltem secun-
dum magis & min⁹ differret ab inhabitatione τῷ λόγῳ in sanctis;
cum tamen differant specie; stante autem hoc Calvinianorum,
unio solvitur & persona geminatur. 3. dicunt, hæc propositio-
nem esse tropicam & disparatam de disparato prædicari verba-
liter; imò *Deum nullā suā potentia efficiere posse, ut hæc propositiones
absq; tropo sint vere, Deus est homo; & Homo est Deus.* 4. ne-
gant realem communicationem idiomatum; cum enim dicitur;
Deus est passus, id ita interpretantur, homo est passus, in
quo Deus habitat. 5. Christo quā homini majestatem & glo-
riam summam tribuunt, non autem propria Deitatis attribu-
ta, & negant, eam majestatem, scientiam & potentiam, quam
Christus homo à patre accepit, esse vel tempore, vel genere, vel
numero rerum, vel agendi viribus illi majestati & gloriæ pa-
trē quam idem. Christus habet, quā Deus est. 6. Pareus ait
in Irenico p. 269. quod *Christus homo substantialiter sit Deus,*
quæ propositio est apertè Eutychiana: nihil enim est substan-
tialiter Deus, nisi quod est de substantia seu essentia & naturā
ipsius Dei. Atqui Christus homo non est de substantia seu es-
sentia & natura ipsius Dei. E. sic g. quam labem aliis inurere
volunt, ipsimet sibi affricant.

Quæstio Tertia.

*An quilibet pius & credens possit de salute
suā esse certus?*

Negat Concil. Trident. sessione 6. c. 12. Id sequitur Sta-
plet. in promptuario Cathol. super hoc Evangel. dicens, verba
hæc: *Domine si vis, potes me mundare*: valere contra certitudi-
nem fidei de præsentī salute & futura gloria: Bellarminus lib. 3.
de justificat. c. 2. & 12. certitudinem justificationis destruere &
ejus incertitudinem astruere laborat quā maximè. Verūm
contra

contra hoc dubitationis & fluctuationis Pontificie terriculamentum, quod doctrinam fidei obruit, ipsam fidem evertit & conscientias perturbat [Lutheri verba sunt in comm. super Epist. ad Gal. C. 4] sic argumentamur ;

1. *Quicumq;* potest in individuo misericordiam Dei & meritum Christi sibi applicare, ille etiam potest esse certus de sua salute : Atqui omnis pius & credens potest in individuo sibi applicare misericordiam Dei & meritum Christi. E.

Majoris ratio est; quia plures nostræ salutis causæ principales nõ dantur, quàm hæc, ideo in sacris literis revelata; ut pii in tentationibus & aliis calamitatibus se iisdem solari & erigere possint. Minor probatur, quia promissiones Evangelicæ de misericordia Dei & merito Christi sunt. 1. *Universales* : ast omne universale rectè potest ad omnia particularia accommodari : & ita omnis pius & credens subsumere potest, quod ad se se quoq; pertineant. 2. *certæ & firmæ*, ut quæ triplici nituntur fulero, nim. 1. *omnipotentiâ Dei*, de qua Paulus 2. Tim. 1. vers. 12. 2. *fidelitate Dei*, fidelis quippe est Deus 1. Cor. 10. v. 13. 1. Cor. 1. v. 8. 9. 3. *Dei voluntate bona* Phil. 2. v. 13. Sig. quilibet pius de salute suâ certus esse non potest, dubitandum ipsi vel de omnipotentiâ, vel fidelitate, vel voluntate Dei : At de nullo horum potest dubitare : quia scit, Deum *verie vultu verie in veris*, quam petit aut cogitat, posse facere Eph. 3. v. 20. scit, *rectum esse verbum Domini & omnia opera ejus in fide* Psal. 33. v. 9. *scit vocationem Dei & ejus dona esse æternæ æternæ* Rom. 11. v. 29. E. cum omnis ansa dubitandi sit præcissa, manet, quod quilibet pius & credens, si talis sit & maneat, de salute suâ æterna possit esse certus.

- II. *Quicumq;* traditur sigillum, ille etiam de re sigillo obsegnatâ & confirmata potest esse certus.
Atqui unicuiq; pio traduntur sigilla scilicet *Sacramenta*.
E. etiam quilibet pius de re sigillo obsegnatâ & confirmatâ potest esse certus.

Major probatur ex hoc, quia sigilla sunt confirmatio & roboratio illius, de quo inter partes est conventum, quodque verbis promissum, & deinde in literas est relatam, ita, ut ubi

illa sunt appensa, de veritate & certitudine rei promissæ nullus sit dubitandi locus. Minor constat, quia unicuiq; pio in Individuo Sacramenta cõferuntur, quæ sunt sigilla à Deo ipso sacre Scripturæ [quæ est epistola omnipotentis Dei ad creaturam suam, in quâ verba Dei sonant & cor Dei discitur Gregor. ep. 84. ex Aug. ep. 69.] affixa; hinc circumcisio dicitur *σφραγίς διακρίσεως τῆς πίστεως* Rom. 4. v. 11. Abrahamo & omnibus ejus posteris [singularis in Individuo] concessa: Cui in N. T. successit circumcisio, hincq; ei omnino idem effectus est ascribendus, id quod ipsa Scriptura facit, cum eum dicit *ἰσχυρῶτα βόνα συνειδήσεως* ius dicitur 1. Pet. 3. v. 21. *ἀπερὸν πνευματικῶν* Tit. 3. v. 5. *nos in baptismo Christum induere* Gal. 3. v. 27. & Petrus Act. 2. v. 38. *baptisetur unusquisq; in nomine Jesu in remissionem peccatorum & accipietis donum Spiritus sancti.* Quod pertinent piorum veterum elogia quibus baptismum ornaverunt, quæ vide in primis apud Basil. tom. I. p. 446.

III. Pugnat dubitatio isthæc cum natura fidei, ut quæ vocatur *ὑπόστασις* firma & immota animi fiducia Hebr. 11. vers. 1. *ἡ ἀληθεύουσα* Rom. 4. v. 21. *ἡ ἀβήτουσα* Eph. 3. v. 12. quæ gratuita Dei misericordiæ & merito Christi innititur. Quomodo autem cum fiducia certissima incerta titubatio, cum plenissimâ persuasione opinio fluctuans, cum firmissimâ subsistentiâ nutans consistere possit dubitatio, concilient, si possunt, Dubitantii Papicolæ & carbonariæ fidei propugnatores.

IV. Addere possumus exempla singularium personarum, quæ certissimè salutem æternam sibi sunt pollicitæ: Pauli, qui Rom. Rom. 8. v. 37. ait, *ὡς ἐπιστάμενος* firmiter persuasum habeo, Phil. 1. v. 19. *novi, quod hoc mihi cedit in salutem.* 2. Tim. 1. vers. 12. *certus sum.* Davidis, qui tantâ in Deum nititur fiducia; ut certissimè speret, se non confusum iri &c. Abrahami, qui instar exempli omnium fidelium proponitur Rom. 4. Quæ Stapletonus, Bellarminus & alii Concilii Tridentini in crustatores, in contrarium afferunt; vel agunt de incertitudine quo ad imperationem bonorum corporalium & externorum [perinde ut Lopez, Jansenius in harmonia & Costerus hanc allegatam leprosi petitionem accipiunt] vel tendunt ad absolutum decretum.

tum Calvinianorum [à quo nos sciunt alienissimos] vel procedunt à iustitia operum ad justificationem coram Deo; vel ex infirmitate fidei vel ab externis eventibus [qui bonis & malis interdum sunt communes] ad fidei *πληροφωραν* & certitudinem, ideoq; fallacia accidentis, *ἐπιφορτισίας*, causæ & similes gi-
gaunt, & scopum quæstionis non ferunt.

Quæstio quarta.

An Christus solius divine nature operatione leprosum sanavit?

Calviniani in affirmantem, nos in negantem concedimus sententiam, & pro hac hæc producimus argumenta.

1. *Quando cumq; Christus fecit miracula corporeo utens at actu, tunc humanam suam naturam ostendit istorum miraculorum esse participem; ita ut non soli divine nature ista miraculosa operatio ascriberetur:*

Atqui Christus quando hic sanavit leprosum. &c. E.

Ratio consequentiæ in majore est: si humanam à participatione miraculorum voluisset segregatam, divino quodam nutu illa fecisset, nec humanæ naturæ ministerio usus fuisset, quia secundum divinam naturam omnia, quæ vult, in cælis & in terris facere potest. Minor est in textu v. 3. ibi enim fit mentio extensionis manus, & vocis, quæ sunt humanæ naturæ *ἰδιότητος*.

II. Quia ipsi secundum humanam naturam in tempore data est omnis potestas in cælo & terra Match. 28. v. 18. [quæ potestas non est finita & creata; si enim talis, quomodo omnis potestas in cælo & in terra ipsi data; nec potest dici secundum divinam naturam Christo in tempore data, quia eam ab æterno per generationem à Patre habuit; neque ex gratia ei aliquid potest dari, quemadmodum nomen illi datum est Phil. 2. vers. 9.] constitutus est super omnem principatum & dominationem. Eph. 1. v. 20. 21. E. procul dubio etiam omnipotentia erit ei secundum humanam naturam data, gratia cujus miracula edere potuit.

III. *Secundum quam naturam Deus Pater Christum unxit Spiritu sancto & potentia, & secundum quam obambulavit in terris, secundum eam etiam sanavit omnes à diabolo oppressos.*

Atqui secundum humanam naturam Deus Pater Christum unxit & c. E.

Major patet; cum enim in finem infinita plenitudine Spiritus sancti à Patre est unctus & in terris obambulavit, ut miracula talia & tanta propria virtute posset edere. Minor probatur ex Psal. 45: v. 8. Act. 10: v. 38. Hinc quoque pii veteres cum de miraculosis Christi operationibus loquuntur, humanam naturam non excludunt, sic Chrysofost. in Matth. 5. *corpus leprosum à manu sancta factum est mundum.*

IV. Quin Calviniani ex propria sua hypothesis humanam Christi naturam à participatione miraculorum excludere non possunt, licet velint: *quicumque enim veram, realem [non verbalem & nudam $\chi\epsilon\iota\mu\alpha$] $\tau\acute{\epsilon}\lambda\omicron\gamma\omicron\varsigma$ & humane naturæ in Christo unionem coguntur concedere, illi etiam veram idiomatum communicationem largiri coguntur: Atqui Calviniani veram & realem unionem $\tau\acute{\epsilon}\lambda\omicron\gamma\omicron\varsigma$ & humane naturæ in Christo concedere coguntur. E.* Majoris ratio est ex illo Calvinianorum: quæcumque non differunt realiter, eorum communicato uno communicatur etiam alterum: Atqui persona $\tau\acute{\epsilon}\lambda\omicron\gamma\omicron\varsigma$ & ejus proprietates non differunt realiter. E. persona $\tau\acute{\epsilon}\lambda\omicron\gamma\omicron\varsigma$ humanæ naturæ communicatâ, etiam ejus proprietates ei erunt communicatæ, & per consequens etiam omnipotentia. Ex quo sequitur, etiam humanæ naturæ in Christo competere realiter operationem factam post communicationem illam omnipotentiam, quia illi per communicationem personæ $\tau\acute{\epsilon}\lambda\omicron\gamma\omicron\varsigma$ realiter comperit omnipotentia divina, quæ una est & eadem, quandocumque Christus per eam operatur etiam secundum humanam naturam; aut sequetur eandem omnipotentiam simul agere & non agere, quod contradictorium. Calviniani contra docent, ad miracula efficienda humanæ naturæ Christi non plus contulisse, ac *virga Moysis, vel caro Apostolorum, vel lutum & sputum.* Danaus in exam. lib. D. Chemnit. de duab. nat. in tom. oper. ejus p. 1579. ac *simbrina vestis*

fit ad sanandam hemorrhoidiam, Sadeel de verit. hum. nat. Christi p. 141. Resp. Si ejusmodi unionem humanæ nat. Christi statuunt, qualis fuit virgæ & Mosis, fimbriæ & Christi &c. aperti Nestoriani evadunt: si non, sed talem qualem nos describimus, concedere coguntur veram & realem communicationem idiomatum & operationem unam eandemq; divinæ & hum. nat. in personâ τὸ λόγῳ.

Pareus sanè in Iren. p. 267. 268. dicit, hanc accusationem esse falsam [sed contra propriam conscientiam] rationem addit; quomodo doceremus, Christum hominem non propria virtute miracula edidisse, quem propriâ Deitate Deum esse, credimus & profitemur: Deus enim propriâ virtute utique miracula fatit.

Resp. 1. aliud quæritur, nim. de Christo homine, aliud respondetur, de Christo Deo. 2. utitur vocabulo hominis, intelligit autem tantum λόγῳ, quia quodcumq; in Christo non aliena, sed propria virtute edidit miracula & propriâ Deitate Deus est, id Pareus per vocabulum hominis h.l. intelligit. At Christus, quâ homo assumtus, non propria virtute [sed sibi à λόγῳ communicata] edidit miracula, nec propriâ Deitate est Deus. E. Christum quâ hominem Pareus h.l. per vocab. hominis non intelligit. Major est in verbis Parei allegatis. Minor probatur ex eod. lib. ubi passim negat, ἐνέγγειται miracula edendi à λόγῳ humanitati Christi realiter esse communicatam p. 267. 268. 3. Turpiter sibi contradicit; nam in principio contendit; Christum hominem non alienâ sed propria virtute edidisse miracula; deinde virtutem istam propriam fuisse humanitatis [ast p. 625. humanitati inabstracto idiomata divinitatis communicata negat] personaliter, nunc circa finem eandem Christi humanitatem omnî communicatione ἐνέγγειται internæ prorsus exiit & præter externam actionem [voluntatis, vocis, imperii] nihil quicquam ei relinquit; an ullum ita statuit discrimen in edendis miraculis inter Christum quâ homo, & alios, Prophetas & Apostolos, si Christus quâ homo, seu secundum humanitatem nihil internè, sed tantum externâ actione cooperatus fuit τῷ λόγῳ? Eutychetis & Schwencfeldii errorem nobis quoq; tribuit, & in compendium

dium Arianorum argumentum Damasceni [qui dicit *ἐν τῷ
δαμασκηνῷ τῆς αὐτῆς ὁμίας ὑπάρχει τῷ αὐτῷ τοῦ Χριστοῦ ἕνα ἕνα, ἕνα ἕνα δὲ τῶν
πυλῶν τῶν ὁμοιωμάτων*] nos enervare criminatur. Cum tamen non
negemus duas in Christo distinctas naturas, nec istarum natu-
rarum proprietates distinctas, nec dicamus, humanitatem à di-
vinitate post incarnationem esse absorptam vel ita confusam,
ut una tantum sit natura: Nec negemus cum Schwenckfeldio
Christi carnem nobis esse coëssentialem: Sed doceamus, *ὡς ἔστιν
λόγος* propriam miracula faciendi esse communicatam carni
assumptæ, retentâ naturalis originis differentiâ; sic enim Chri-
stus nos docuit Joh. 5. v. 50. quod caro sua sit vivifica. Et quæ con-
sequencia: *Lutherani docent, humanam naturam Christi ex unio-
ne personali cum λόγῳ accepisse vim & virtutem edendi miracula
divina.* E. evertunt argumentum Damasceni in compendium
Arianorum; Idem est ac si dicerem, ferrum ob unionem cum
igne urit & lucet. E. in ferro urente & lucente non est ignis.
Quin potius stabilimus ejus argumentum: virtutem enim &
omnipotentiam divinam humanæ naturæ cōmunicatam, loco
fundamenti & principii præsupponimus, ita ut si caro Christi
cum ipso *λόγῳ* realiter non fuisset unita, talem potentiam &
virtutem etiam non acceperit. Pessimè quoq; nobiscum age-
remus fenestram, ac Calviniani: Hi enim 1. dicunt pro ne-
ganda communicatione idiomatum: *quæcumq; realiter non dif-
ferunt, illorum uno communicato, etiam alterum communicatur:*
subsumunt Photiniani: hypostasis & essentia Patris non diffe-
runt realiter. E. cōmunicata essentia Patris, necessariò etiam hy-
postasis Patris filio in æterna generatione cōmunicata, aut si hæc
non cōmunicata neq; illa cōmunicata erit. 2. Contra præsentia
corporis Christi actunaturali in uno loco, personali autè in plu-
ribus dicunt: *quot sunt modi subsistendi, tot etiam sunt essendi.* Pho-
tiniani subsumunt: In Trinitate sunt tres realiter distincti modi
subsistendi. E. & tres essendi, & per consequens tres essentia, tres
dii. 3. Calviniani affirmant, *Christo secundum utramq; naturam
infinitam potestatem esse datam* Matth. 28. vers. 18. Ex his Photo-
niani ita inferunt. E. Christus non est æternus Deus, Deo enim
dari

dari nihil potest &c. atque in plurimis aliis pontem ipsis sternerunt, ita, ut sapissimè ad Calvinianorum detorsiones & explanationes provocent; hinc illud præmii loco ipsis evenit, ut hypothefibus suis salvis, quibus contra nos in articulis fidei utuntur, aequàm sufficienter illis respondere possint, sed ultro in castra eorum concedere cogantur, id quod exempla eorum testantur, qui à Calvinismo ad Arianismum, ab hoc ad Mahumetismum defecerunt.

Quæstio quinta.

An lepra arguat peccatum originis?

Peccatum originis expressè olim negavit Pelagius Brito tempore Theodosii junioris, cujus hæresim describit August. de hæres. C. 88. eundem errorem ex orco revocarunt alii directè & obliquè, ut Anabaptistæ, Cinglius, quidam Pontificii, de quibus omnibus vide Dn. Præsid. tom. 2. Loc. de peccato orig. §. 57. in primis verò strenuè negant illud Photiniani in Catech. Racov. p. 285. Ostor. in instit. germ. c. 33. p. 273. n. 5. Sommer. in tract. de justificat. f. 40. & 43.

Sed peccatum orig. non esse otiosam λογισμασιν aut inanem ἀπειρολογίαν, multò minus κενόφρωναν, minimè omnium Augustini figmentum aut fabulam Monachorum, ex nostro textu ita probamus:

In quocumq; est defectus sanitatis, in illo est peccatum orig.

In leproso hoc fuit defectus sanitatis. E.

Major patet; quia omnis effectus proprius arguit suam causam propriam. Ast defectus sanitatis est effectus proprius peccati originalis. E. Ubi enim est defectus sanitatis, ibi est concreatâ integritas, ubi autem hæc non est, ibi est corruptio naturæ, ubi hæc, ibi peccatum orig. tanquam fons, causa & mater omnium malorum. Huic probationi addimus illa Scripturæ dicta, in quibus omnes homines dicuntur natura filii iræ Eph. 2. v. 3. omnes necesse habere ut regenerentur ex aqua & Spiritu Joh. 3. v. 6. cum quicquid ex carne nascatur, caro sit; omnes à conceptione sua esse immundos Job. 14. vers. 1. hæc autem à nulla alia causa profi-

proficiuntur, quàm à peccati labe, quàm cum non omnes homines per imitationem, assuefactionem & propriam perpetrationem inficiantur, sequitur ex carnali generatione illos effici. Photiniani autem excipient, nos τὸ ἐν ἀρχῇ λαμβάνειν siquidem argumentum procedat ex falsà hypothesis, quasi imago divina amissà. Deinde probandum adhuc esse, quod corporis integritas & sanitas fuerit particula imaginis divinæ. Resp. Prius ita probamus: *Ad quodcumq; homo est renovandus, id amplius non habet: Atqui renovandus est ad καὶνὴν ἀνθρώπου καὶ τὴν κτῆσιν ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ἀσότητι τῆς ἀληθείας* Eph. 4. v.24. *E. homo non est. E. est vetus homo, qui corrumpitur juxta concupiscentias erroris* vers. 22. Posterius hoc modo:

Quicumq; fuit immortalis, ille non fuit morbis obnoxius. Adam ante lapsum fuit immortalis. E.

Majoris ratio est: esse enim immortalem & morbis obnoxium, sunt contraria. Minor habetur Gen. 2. vers. 17. Quin si imago Dei inviolata adhuc superest, homo non tantum habebit plenum imperium in omnia bruta, sed etiam perfectam sapientiam & justitiam: Posterius est falsum. E. & prius. Ratio connexionis est, quia hæc fuerunt potissima membra imaginis divinæ, uti constat ex collatione Gen. 2. cum Eph. 9. v. 22. & seqq. Col. 3. v. 10. Minorem comprobatur non solum sacra Scriptura, verum etiam ipsa experientia, quæ vel stultorum poterat esse, magistra: sublata g. imagine Dei, ejus contrarius habitus viciis successit, qui est peccatum originis. Cumque secundum Augustin. veritatis tanta vis sit, ut interdum etiam clausos ad verbariorum feriat oculos, id ipsum in Ostorodo quoq; deprehendere licet, sic enim ille in insit. germ. c. 34. p. 281. *Ob wir wol nicht zugeben/ daß wegen des ersten Menschens Sünde menschliche Natur solte verderben seyn. So concediren wir doch gerne daß fast in allen Menschen eine grosse Begierde vnd Zuneigung sey zu sündigen / nicht zwar wegen derselben Sünde / Sondern darumb/ daß sich die Menschen selber durch ihre eigene Sünde vnd Bosheit corrupiret vnd verderbet: Welche corruption sie denn hernach auff ihre Kinder durch die Krafft des samens geerbet haben: Ex quibus ita concludimus: Quicumq; propria malitia semetipsum corrumpit,*

ruptis, is corruptionem virtute seminis in posteris transmittit. Atqui Adam propria malitia semetipsum corripit. E. etiam corruptionem virtute seminis in posteris transmissit. Major est Ostorodi. Minor probatur, quia transgressio mandati divini gravissima & virium sanctitas & integritas in uno subjecto stare non possunt, sunt enim contradictoria. Deinde idem C. 33. p. 280. ait, Keiner kan einer andern condition vnd Standes seyn/ denn sein Vater ist: ex quibus verbis hoc modo concludimus: Quales ex conditione nature sue Adam fuit, quando liberos genuit, tales etiam ipsius sunt liberi, quos genuit: Atqui Adam ex conditione nature sue fuit peccator, quando liberos genuit. E. etiam genuit tales liberos scilicet peccatores. Et licet quis excipiat, Ostorodum hic agere de necessitate moriendi, quam velit esse ab Adamo in posteris propagatam: nihil tamen proficitur: si enim poena est propagata, utiq; etiam culpa, alias labasceret Dei iustitia, ut qui liberos puniret ob peccatum alienum & non proprium. Sicut ergo omnes posteri Adami necessitati moriendi tanquam poena sunt obnoxii, quia nim. ex tali parente sunt procreati; ita etiam ipsi peccato sunt conspurcati, quia ex eodem parente peccatis inquinato procreati sunt & geniti.

Quaestio sexta.

An Christus secundum humanam naturam in usione personae religiose cultu sit adorandus.

Nos affirmamus ita inferentes: *A quocumq; petitur beneficium verè divinum, ille etiam religiose adoratur: A Christo hic petitur beneficium verè divinum. E. & Christus religiose fuit adoratus. Aut g. fuit religiose adoratus secundum divinam tantum naturam, aut humanam tantum, aut utramque; Non illud, quia non opus fuisset exteriori illa humiliatione & incurvatione, cum interiores cordis affectus Christus secundum eam sibi habuerit exploratos. Neque istud, beneficium enim solius omnipotentiae divinae proprium ab eo petebat, ut quaestione primà offensum. E. secundum utramque naturam. Huc pertinent exempla aliorum, quibus Evangelica historia est referta,*

D qui

qui Christum adoraverunt, ubi non potest civilis tantum & externa humiliatio intelligi, sed verè religiosa adoratio. Maxime autem illustre est exemplum Stephani, qui videt Jesum stantem à dextris Dei Act. 7. v. 59. & dicit: *Domine Jesu suscipe spiritum meum: secundum quam naturam Stephanus Christum à dextris Dei sedentem vidit, secundum eam etiam religiosè invocavit. At secundum humanam naturam Christum à dextris Dei stantem vidit.* E. Si g. religiosa adoratio Christo secundum utramque naturam fuit exhibitã à supplicantibus, tunc ei secundum utramq; aut competiit, aut non. Si hoc, cur Christus eam non repudiavit vel verbo vel gestu, vel corde animove, hoc n. vel semel tantum factum esse historia tacet Evangelica. Si autem non tantum eam admittit, sed etiam approbavit & beneficiis collatis acceptavit, sequitur, eam illi reverà competiisse & præcepto divino non fecisse contrariam.

II. *Qui honor ab Angelis Christo secundum humanam naturam exhibetur, ille multo magis ab hominibus ipsi debet exhiberi. At religiosa adorationis honor ab Angelis Christo exhibetur. E. multo magis ab hominibus, qui inferioris & ignobilioris sunt nature, quam Angeli. Major per se patet, Minor probatur ex Hebr. 1. ubi Apostolus Christum confert cum Angelis, omnium creaturarum Dei nobilissimis, & ostendit, eminentiam Christi esse majorem exinde, quia præstantius nomen præ illis est sortitus [quid verò per illud nomen intelligatur, patet ex Eph. 1. v. 21. 22.] & hinc v. 6. concludit, illum esse adorandum. Sed secundum divinam naturam non potest hoc nomen ipsi tribui, ut quaestione quartã probatum. E. secundum humanam. Rectè g. Athanasius orat. 5. cont. Arian. quò fieri posset, ut corpus Domini undiquaque sanctissimum à Spiritu S. formatum amicumque xpi Dei, non sit adorabile? & Chrysost. Deus Christum secundum carnem jussit à cunctis Angelis adorari; & Theoph. in c. 28. Marth. humana natura unita verbo personaliter in cælo sedet & ab Angelis adoratur.*

Calviniani hic in duas abeunt partes, nonnulli enim expressè & disertè negant, uti Lamb. Danaus in exam. Chemn. p. 416. 418. & p. 291. Beza in colloq. Mump. p. 262. Sadel de verit. hum.

hum. nat. p. 142. Pareus verò verbis affirmat, sed ambiguis, quæ
tamen tandem etiam in negativam desinunt, uti in meth. con-
trov. ubiq. p. 30. *una non respectu & gradu, sed numero nature ad-*
oramus Christum secundum utramq. naturam; & in Iren. p. 144.
Omnes [Calviniani] *ut unâ fide in totum Christum, Deum & ho-*
minem credimus, ita una adoratione totum adoramus, quantum-
vis ut fide, sic adoratione naturas in Christo secundum Scripturas
discernamus, sicut enim credimus, sic invocamus. Resp. priori-
bus respondemus: si carnem & humanam nat. Christi consi-
deramus ex se & nature sue conditione, nequaquam dicimus
eam esse adorandam: sin v. in unione hypostatica cum λόγῳ, di-
cimus eam non posse nec debere excludi: sic etiam in carnem
Christi fiduciam nostram non locamus, pro ut abstractivè
extra unionem personalem consideratur in sua naturali condi-
tione: quin imò libenter concedimus, carnem Christi non esse
natura Deum, nec essentialiter, nec ex se, nec per se adorandam,
sed in unione personali τῷ λόγῳ, cujus realiter facta est parti-
ceps: ideoque quando ὁ λόγῳ adoratur, non potest humana
natura ullo modo separari, nisi quis cum Nestorio unionem
in adoratione solvere; vel cum Pareo cogitationes ab humani-
tate Christi in religiosâ adoratione fide discernere, & secundum
Daneum ad solam divinitatem unicum religiosæ adorationis
objectum dirigere, cum Beza part. 1. respon. ad acta colloq.
Momp. p. 176. duplicem adorationem in unâ actione adorationis
statuere velit; quæ omnia sunt Nestoriana, Scripturæ & pu-
riori Antiquitati contraria, & in Concilio Constantinop. V.
hoc canone damnata: *Si quis non unâ adoratione Deum, Verbum*
incarnatum cum ejus carne adorat, anathema sit. Pareus quidem
ait, se credere in totum Christum, Deum & hominem; sed in-
telligit tantum divinam naturam λόγῳ. synecdochicè; atq; ita
Pareo pars est totum, & totum pars. Vult enim in adoratione
ita discretas esse naturas, ut Deitas sola sit objectum religiosæ a-
dorationis. Si g. humanitas est excludenda ab adoratione re-
ligiosa, quomodo Pareus in totum Christum credit? Aut g. pro-
fus humanitatem Christi non adorat, aut si in eam credit &
adorat, peculiare fidei & adorationis objectum cum Nestorio
efficit,

efficit, duplicem fidem, adorationem, verbum fingens. Sed & notentur contradictiones Parei, ait enim 1. se in totum Christum credere & eum invocare, negat tamen humanitatem esse adorandam: fingitur g. homo sine essentialibus hominis partibus. 2. nullam præter unius Dei naturam esse adorandam, & tamen non in solam Deitatem esse credendum, neque solam adorandam. 3. humanitatem non esse adorandam & non solam Deitatem esse adorandam: detur g. in persona Christi tertium. 4. in totum Christum, Deum & hominem esse credendum eundemque totum adorandum, & tamen naturas quo ad fidem & adorationem esse discernendas. 5. Unâ fide in totum Christum esse credendum & unâ adoratione totum adorandum; & tamen naturas ut fide, ita & adoratione discernendas. Concilientur hæc! Quod si similitudines ipsorum excutere vellemus, illas quædam absurdorum absurdissimorum cerro deprehenderetur, videatur hæc de re tota Dn. D. Sigwardus in admonitione Christiana de Irenico Parei p. 649. & seqq. & patebit eorum impietas, contrarietas & blasphemia.

Quæstio septima.

2. *An auricularis Pontificiorum confessio ex Matth.*

8. v. 4. probari possit?

Sic innuit Staplet. in prompt. cathol. super h. l. hinc etiam Bellarminus lib. 3. de pœnitentia c. 3. hunc typum de cognitione lepræ ex Lev. 13. vers. 14. allegat, & dicit esse à Christo h. l. approbatam & in N. T. confirmatam auricularem confessionem.

Resp. I. in genere Confessio ista Pontificiorum non est in sacris literis à Deo præcepta; 2. nec evidentibus Scripturæ dictis & exemplis potest probari, fatente Nicolao de Orbellis 4. sent. dist. 17. Sed secundum Panormitan. in c. omnis utriusq; sexus, per hominum traditionem ordinata. 3. nec in V. nec sub N. T. initium usitata; sed traxit originem ex exomologesi publica per ultroneam hominum pietatem, ut peccatorum occultorum esset etiam exomologesi occulta Erasmi. in annot. super cap. 19. A&

Act. 4. neque necessaria vel propter necessitatem remissionis peccatorum, aliàs sine illa nemo posset eam consequi, exempla tamen in contrarium sunt multa Matth. 9. v. 2. Luc. 7. v. 48. vel propter necessitatē præcepti divini, quia de eâ nullum extat, uti fusiè Biel tradit 4. sent. dist. 17. q. 1. 5. neque habet promissionem divinitus factam. 6. est simpliciter impossibilis. 7. multus laborat incommodis; quæ omnia Dominus Præses latè deduxit in loc. de poenit. §. 102. & seqq. II. Inspecie ad locum hunc ex Evangelio productum 1. Theologia symbolica non est argumentativa. 2. quod Sacerdotibus liceat cognoscere de peccatis, conceditur, sed quod singula peccata unâ eum omnibus circumstantiis illis enumeranda sint, quomodo ex hoc sequatur, perspicuum non est. 3. Leviticum V. T. Sacerdotium non fuit typus & umbra ministrorum N. T. sed potius ipseus Christi, sic enim nos Epistola ad Hebræos erudit. 4. Si typus antitypo ex Bellarmini mente respondere deberet, sequeretur, quod etiam Sacerdotes V. T. leprosos mundarint, id quod falsum est; siquidem tantum pronunciarunt mundos. At ministri in N. T. à Christo potestatem acceperunt non tantum pronuncianti liberos à peccatis, sed etiam ipsa peccata remittendi [ministerialiter] secundum Christi institutionem Matth. 18. v. 18. Joh. 20. v. 23. 5. Christus jam sanatum remittit ad Sacerdotem: Pontificii autem ante absolutionem requirunt confessionem. 6. Cur Christus à leprâ mundatum ad Sacerdotem remiserit, ipsemet subdit, scilicet sese illi ostenderet & offerret à Mosè mandatum munus. Committitur g. à Pontificiis fallacia causæ. 7. Ex Stapletoni mente sic possumus inferre: sicut Sacerdotibus V. T. licuit de solâ leprâ & non de aliis morbis cognoscere: ita etiam ministris in N. T. licet de solis peccatis dispicere & videre, quomodo illa curentur & sanentur, seque rebus politicis non immiscere. Quid verò agerent Pontifices, Episcopi, Cardinales, & reliqui, certè nimis citò illa illis rumperent, si illis sese ingerere non liceret. 8. Quemadmodum Sacerdotes nullum dicebant esse leprosum, nisi qui reverâ leprâ esset infectus, neque mundum in quo vestigia & reliquiæ quædam hærebant: ita decebat Pontificios peccata non fingere vel excogitare iis, qui nulla habent.

vel quæ peccati nomen non merentur; neque etiam puros & sanctos proclamare, qui ulceribus & sceleribus scætant. Sed auri sacra fames apud illos. 9. Quemadmodum omnibus Sacerdotibus licebat de lepra cognoscere, & judicare vel de immunditie vel sanatione: ita etiam cuilibet pio in N. T. concessum est, proximum in angustiis peccatorum hærentem, solari verbo & promissionibus divinis, omnes enim sunt spirituales Sacerdotes. 1. Pet. 2. v. 59. Apoc. 1. v. 6. cap. 5. v. 10.

Miraculosa servi paralytici sanatio.

36. Hæc describitur tantum à Matthæo & Luca, & quidem ita, ut dubitandi ansam nonnulli arripuerint, an uterque eundem noret servum restitutum.

37. Negant Molinæus & cum eo Flacius in Luc. 7. Beza in annot. Piscat. in schol. Osiand. in harmon. Affirmant Chrysofost. & post eum Euthymius & Theophyl. epitomatizæ ejus, omnes scholastici Theologi, Martinus Bucerus, aliique: Quorum sententiam & nos sequimur, quia Lucas & Matthæus conveniunt 1. in appellatione supplicantis, quod fuerit ^{ixalobolaxo} 2. in habitationis designatione, quæ Capernaum. 3. in fidei magnitudine, quæ tanta, ut Christus fuerit eam admiratus. 4. in beneficii impetratione 5. in fidei prædicatione à Christo facta, quam penè isdem uterq; refert Evangelista.

38. *Antecedentia* autem miraculi sunt. *Christi in urbem Capernaum ingressus*, cujus descriptionem vide apud Christianum Andrichomiū in theatro terræ sanctæ 2. *supplicantis accessus*. Hic Matthæus scribit, Centurionem ipsum accessisse Christū; Lucas autem illum misisse primò seniores Judæorum, deinde amicos. August. lib. 2. de consens. Evan. c. 2. tom. 4. ita conciliat, Matthæum studuisse brevitati & præcipua hujus historię capita assignasse, Lucam verò plenius & omnibus adhibitis circumstantiis descripsisse, quomodo hoc egerit & c. nimirum per Legatos; referri autem ad ipsum, quia quod quis per amicum agat, per seipsum agere videatur, similia exempla sunt Matth. 11. v. 2. Luc. 7. v. 19. Matth. 26. vers. 18. Marc. 14. vers. 14. Luc. 22. v. 11. Theophyl. & Gerson putant, Centurionem primò misisse

mississe presbyteros, ceu seniores Judæorum, deinde amicos, demum ipsum subsecutum, dicendo id, quod Mathæus de eo refert. Notanda autem in supplicante 1. *persona*. 2. *ipsa intercessio*.

39. Quoad personam, dicitur, *Centurio*, quo notatur vitæ genus, scilicet militare: nomen habuit à centum militibus, quorum fuit Dux & Præfectus. Secundum Zepperum & Salmeronem à Rom. Imperatore ibi relictus fuit, ut imperii fines contra Parthorum incursiones tueretur, & Judæos, ad seditionem proclives, in officio contineret. Alii putant, ab Herode, cum ibi fuisse constitutum. Hilarius putat eum fuisse Judæum, norante Barradio; Flacius profelytam, aut Judaicæ religioni propalâ faventem; Augustinus & Lyra statuunt, fuisse ethnicum, id quod probabilius.

40. *Intercessio* habetur vers. 6. in qua occurrunt quatuor. 1. *Compellatio*, nomine *χίρας*, quo suam fidem in illum exprimit. An fidem suam conceperit ex famâ de Christo & ejus miraculis; an verò miraculis & concionibus simul ipse interfuerit, non expressè habetur; prius autem asserere videtur Lucas verbis; Cum audisset de Jesu &c. consentit Chysostr. hom. 27. tom. 2. super Marth. hunc sequitur Salmer. tom. 6. tr. 22. haud dubiè enim regulus filii sui sanationem longè lateq; disseminavit.

41. 2. *Subjecti nominatio*, quod Mathæus vocat *αἰδώς*. Lucas *δύλος*, cui corporis sui custodiam crediderit, & iunget.

42. 3. *Morbi definitio*, qui est *παραλυσις*, de qua vide Galen. lib. 3. de loc. affect. nonnulli putant, fuisse *ημιπληγίαν*, sed cum hæc simul auferat motum & sensum in illis membris, quæ infestat; ægrotus verò hic dicatur acerbissimos dolores non tantum in principio, sed etiam tunc, cum Centurio pro ipso intercederet sentire, ita sicut in extremis hæreat, ideo paralyin propriè dictam hic fuisse colligimus;

43. Exaggeratur autem hic morbus duobus vocabulis. 1. *παραλυσις* scilicet omnibus mēbris resolutus & viribus exhaustus, totoque corpore prostratus. 2. *Βασανισμός*. significat propriè ejusmodi dolores, qui oriuntur ex gravissimis tormentis, quæ in suppliciis & quæstionibus reorum adhibentur; hinc etiam in

iam in sacris passim accipitur de cruciatibus infernalibus dis-
cruciat^{ur} ^{deus}, ita ut secundum Lucam voluerit ^{resurrexerit}

44. 4. *Loci denotatio*, ^{in eum dicitur} scilicet meâ, non enim
in Xenodochium vel sterquilinum ipsum exturbârat.

45. Succedunt *media seu conjuncta*, quæ sunt *Christi re-
sponso*, *Centurionis exceptio*; *Christi admiratio*, *Fidei centurionis
predicatio* & *de futuris vaticinatio*.

46. Responsione sua v. 7. Christus declarat i. *suam prom-
titudinē juvandi*: *brevis est* propriè ita curare sicut Medicus, ad-
hibita scilicet medicina extrinsecus; sed hic ponitur ^{non pro se}
pro iero. Piscat. in schol. 2. *modum*, quomodo velit cum sa-
nare, nim. se præsentem; de hoc ait author imperf. operis hom.
22. cum non peteretur Christus ut iret, promisit se ire, & rursus
regulo postulanti pro filio, non dixit ego veniam, sed vade filius
tuus vivit, hic non rogatus promisit ire, ut non videatur humi-
litem servi contemnere. Videtur tamen ex Luca Christum
fuisse rogatum per Seniores; Tollatus autem ex Mathæo colligi-
git, Judæos plus rogasse, quàm in mandatis habuerint; cum Cen-
turio omnem ^{in se} à se removeat, Seniores autem eandem
ipsum tribuant.

47. Centurio vers. 8. & 9. excipit & duo argumenta dis-
suasoria adducit i. *à sua indignitate*, quæ tanta, ut non opus sit
rectum [Synecdoche integri] suum vel ut subeat, vel mole-
stiam ipsemet sibi creet. *Lyranus* putat, eum habuisse domi
simulacra, & ideo noluisse ex humilitate Christum accedere; ¹¹
sed refutatur ab Abulense & Salmer. h. l. quia non sit verisimile,
eum, in quo tanta reperita est fides, domi habuisse simulacra.
Sed licet tunc, quando credidit, non fuerit simulacrorum cul-
tor, illum tamen idola statim abjecisse, probabile non est. Tolla-
ti obiectio nulla est, quando dicit: verisimile non esse, talem
virum, qui haberet idola, Christum voluisse esse primitias genti-
nam omninò verisimile hoc est, ut Christus eò fortius redar-
guere posset incredulitatem Judæorum. Sufficit in tanta incer-
titudine opinionum nobis, illum indignitatem suam agnovisse,
hinc rectè August. de verbis Domini dicendo se indignum,
præstitit se dignum, non in ejus parietes, sed in cujus cor-
Christus

Christus intraret: nec enim hoc diceret cum tantâ fide & humilitate, nisi illum, quem timebat intrare in domum suam, corde gestaret; nam non erat magna felicitas, si Jesus intraret in parietes ejus & non esset in pectore ejus.

48. 2. *Anon necessario*, ἀλλὰ μόνον ἵνα λόγον καὶ ἰκνήσται ὁ πᾶσι τοῖς: Lucas habet ἄπει λόγον phrasi. hebraica, pro impera: sic Joh. 2.v. 5. Matth. 23. v. 3. Verbum λέγειν pro imperare usurpatur. Inest autem his verbis amplificatio à minori ad majus, si unum dicas verbum, sanabitur famulus meus, multò magis si plura, vel si curam adhibeas laboriosam.

49. Subjicit rationem vers. 9. καὶ γὰρ ἐγὼ: ubi cum *προβάσει* non sit subnexa *πίπισις*, centurio potest dici argumentatus vel à simili, uti vult author imperfect. op. hom. 22. in Matth. sicut ego sum sub potestate alius nim. Chiliarchæ seu Tribuni, qui sub Præsidis, hic sub Imperatoris potestate *ἰσάσσομαι* 105. & nihilominus imperata faciunt milites; sic & tibi, licet sis sub potestate Dei, omnia parebunt. Vel à minori ad majus secundum Aug. serm. 6. de verb. Dom. tom. 10. quod voluerit indicare, se 1. nudum hominem, Christum autem simul Deum. 2. se sub potestate aliena, illum sub nullius esse; cum autem sibi hominì à militibus pareatur, multò magis ipsi Christo omnes creaturas obedientiam præstituras: quam sententiam stabiliunt verba, καὶ γὰρ ἐγὼ. quæ rationem inæqualitatis personæ suæ cum Christo innuunt. Hieron. piè hinc colligit, Centuriorem Christi majestatem intellexisse & intra corporis tegmen latentem cognovisse divinitatem.

50. Tantâ fidei *πληροφορίᾳ* in Centurione cognita Jesus dicitur admiratus fuisse: sed quomodo? cum admiratio contingat ex incogniti & insoliti inspectione, Christus autem ipse fidem istam accenderit? Nonnulli accipiunt *θαυμάζειν* pro *δοξάζειν*, valde probare & laudare, notante Flacio in Clave; & LXX. scriptus ex Hebræo ita reddiderunt Deut. 10. v. 17. c. 28. v. 50. 2. Reg. 5. v. 1. sicut & Philosophus 1. Met. c. 3. ait: *διὰ τὸ θαυμάζειν οἱ ἀνθρώποι καὶ ἴσιν καὶ τὸ πρῶτον ἠέξαντο φιλοσοφῆν*.

51. Maldonatus & August. 1. l. de Gen. contra Manich. c. 8. volunt, Christum se habuisse ad modum admirantis & externa

E terna

terna quædam edidisse signa, tanquam ipse vehementer admiraretur; admirationem autem in animis videntium & audientium voluisse movere. Nos putamus, sine incommodo dici posse secundum literam, quod Christus verè fuerit admiratus, nim. quo ad cognitionem experimentalem, quam ut homo in statu exinanitionis non habebat, nisi cum res aliqua ipsi secundum humanam Naturam offerretur ipso actu secundo, licet secundum divinitatem, atqui etiam animam ratione unionis personalis omnia ei præsentia fuerint & cognita: sic sciebat quidem hanc fidem, non tamen per ejusmodi signa & circumstantias externas actu secundo ipsam viderat & cognoverat.

52. Commendat autem fidem Centurionis ad turbas Luc. 7. v. 9. 1. à certissimâ asseveratione vers. 10. quæ est particula affirmandi Luc. 21. v. 32. Marc. 12. v. 43. 2. à comparatione imparium; scilicet Israelis, ubi est metonymia efficientis pro populo Israelitico, cui Jongè præfert Centurionis fidem, cum tamen illi concedita fuerint τὰ λόγια τῶν Rom. 3. v. 2. Quomodo autem fides hujus gentilis fuerit major Israelitarum, Salmer. h. I. quinque sensus recenset, ex quibus commodissimus ille, quod Christus intelligat tempus illud, quo prædicationis suæ initium fecerat, quo ipso nihil derogat fidei Patriarcharum, Prophetarum, Johan. Baptistæ.

53. Christus occasione hujus fidei per digressionem vaticinatur 1. de vocatione gentilium. 2. rejectione Judæorum.

54. In vocatione gentium notandus I. terminus à quo, qui est oriens & occidens; quibus verbis inest 1. metonymia adjuncti, plagæ enim istæ intelliguntur. 2. Synecdoche speciei pro genere, omnes enim quatuor mundi plagæ notantur, uti aliàs Christus omnes quatuor recenset Luc. 13. v. 29. qua de vocatione multa Prophetarum extant vaticinia, quæ respicere Christus videtur, præsertim autem Esa. 43. vers. 5. & seqq. Mal. 1. vers. 11. & seqq.

55. II. Terminus ad quem est regnum cælorum, ut ibi dicuntur cum Abrahamo, Isaac & Jacobo hæc verba accipiuntur vel de regno gratiæ in his terris; vel gloriæ, ubi perfecta succedet intuitio & fructio donorum & bonorum æternorum Psal. 17. v. ult. Psal. 16. v. ult. Comparatur autem gloria vitæ

vita aeternae conviviis humanis, quia in iis homines praecipue hilaritati dant operam, maxime vero in nuptialibus Piscat. in schol.

56. Sed *πρατοκλισία* tribuuntur Abrahamo &c. quia i. his primum leguntur factae promissiones regni caelorum sub typo terrae Canaan. 2. Judaei gloriabantur de sua ex ipsis origine Joh. 8. v. 33. 39. quam *κρηδοσία* Christus ut confundat, ait; gentes illis ejectis cum Abrahamo &c. discubituras, h.e. eodem cum illis gaudio hic in spe, illic autem in re perfruituras.

57. Judaeorum rejectio describitur a poenis, quae ipsis exantlandae; dicuntur autem hic filii regni, quia eorum erat. *ἡ πόρνη ἡσὴ ἡ δόξα καὶ αἱ διαδόσεις, καὶ ἡ νομιδοσία καὶ ἡ λαοκρατία, καὶ αἱ παρὰ νόμου* Rom. 9. v. 4. hinc etiam oportebat illis primum loqui sermonem Dei; quia vero repulerunt eum & seipsos vitam aeternam judicaverunt indignos, merito per incredulitatem ejecti sunt in tenebras exteriores.

58. Cajetanus putat exteriores dici pro externis ad distinctionem interiorum & spiritualium. August. Exposit. Psal. 6. exteris tenebras accipit de sensu reprobis & caecitate mentis in hac vita, exteriores autem de summa caecitate, quae fugata est in damnatis. Alii dicunt, non tantum intelligi abdicacionem Judaeorum, execrationem, inscitiam & omnigenam impietatem, quae Eph. 5. & alibi dicuntur opera tenebrarum, temporales calamitates & anxiam conscientiam in hac vita verum etiam crudelissima supplicia in infernali carcere ipsis sustinenda, quae per modum fletus & stridoris dentium hic exprimitur, eod quod haec poenae sint gravissima & exquisitissima futurae, sicut in hac vita per ejusmodi tristes effectus maximis cruciatibus homines torqueri, sensu oculorum colligimus: De quibus cruciatibus loquitur Bernhardus: *ibi clamabit pileus alter ad alterum, id est, daemon dicet demoni: percutite, lacera, interfice inter prunas, & ebullientibus impone lebetes: o quam nobis esset salutare, si vos lebetes semper ante animos haberemus!*

59. His ita finitis, Christus ait Centurioni vers. 13. *Abi & quemadmodum credis, fiat tibi: quibus continetur i. mandatum. 2. promissio de servi sanitate: quae ascribitur ejus fidei,*

non quasi ex sua dignitate, quantitate & viribus illam promeritus fuerit Centurio; sed quia illa bonitatem & omnipotentiam Christi apprehenderit, *καλοφρονης*, Christum etiam sibi auxiliatrices porrecturam manus.

60. Et sequitur: *καὶ ἰδὼν ὁ πραιὸς αὐτῷ ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρῃ*, id est, momento, quo Christus hoc verbum ore proferret; tanta est *δυναμίς* & omnipotentia verborum Christi, ut in absentem agere & in eo effectum suam sortiri queant. Erasmus in annot. testatur, se in antiquis Codd. græcis reperisse hanc in fine hujus historię additam clausulam: *καὶ ὁ πραιὸς ὅς ἐστι καλοφρονης* *ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ*, *ἐν ᾗ αὐτῇ τῇ ὥρῃ ὅτε τὸν παῖδα αὐτοῦ ὑγιαίνοντα*: idem & refert & confirmat Flacius in schol. ad c. 7. Lucæ.

61. Verè g. dicere possumus cum discipulis Christi Luc. 24. v. 19. Christum fuisse *πρωφίτην δυνατὸν ἐν ἔργῳ καὶ ἐν λόγῳ ἰναρτῶν τὰ θεία καὶ πατρὸς λαῶν*.

Quæstiones circa miraculum posterius?

Prima quæstio.

An Sanctorum invocatio ex legatione Centurionis ad Christum posset probari?

Salmer. tr. 23. tom. 6. p. 150. affirmat; atque cum à nostratibus negetur in totum, exinde concludere vult, nostram fidem non esse veram fidem.

Resp. sciendum *in genere*. 1. statum controversiæ inter nos & illos esse de sanctis illis, qui ex hac migrarunt vita & in celestem concesserunt patriam. 2. quæstionem esse non de honore aliquo illis exhibendo, quem requirit epist. ad Hebr. 13. v. 7. sic enim invocare differt ab honorare tanquam species à genere; sed de religiosâ invocatione eorum, an scilicet invocandi sint, ita ut in calamitatibus nobis opitulentur vel auxilium suâ intercessione apud Deum nobis promereantur. Hic nos in negantem concedimus sententiam, quia ejusmodi invocandi. 1. in sacris non est mandata, ideoque etiam caret promissione exauditionis, exemplis piorum, in V. & N. T. 2. detrahit invocationi Dei, cultum enim Deo proprium tribuit creaturis. 3. detrahit.

trahit officio Christi mediatoris, qui solus est mediator Dei & hominum 1. Tim. 2. v. 1. ideoque in solius ipsius nomine invocandum. In specie autem ad hunc locum Salmeronis; esse exemplum dispar, nam sub iudice adhuc lis est, an hi, quorum intercessione usus est Centurio, fuerint sancti, nec ne; si enim tales, cur non Christum pro Messia agnoverunt & in eum crediderunt: hinc Salmer. l.d. ipse dicit, Centurionem Christo fuisse propinquiorem fide, quam Seniores. 2. Ponatur illos sanctos fuisse, exemplum tamen id, statum controversiæ non ferit, agit enim de vivis, sed quæritur de demortuis. 3. nec etiam religiosè illos invocavit, sed saltem petiit ab illis, ut pro servo intercederent. 4. petiit autem saltem ut bonum corporale à Christo impetrarent. 5. Christus ipse litem dirimit; non enim intercessioni Seniorum, sed fidei Centurionis sanitatis impetrationem ascribit. Salmeron varias probationes pro affirmativa adducit. & 1. dicit, *eos magno intervallo sanctitatis & gratiæ apud Deum à viatoribus distare*. Resp. negatur consequentia: aliàs sequeretur etiam sanctos Angelos esse invocandos, ut qui si non majori, tamen pari intervallo gratiæ & sanctitatis à viatoribus distant, id quod tamen ipsi renuunt. Apoc. 19. & 22. 2. *Ecclesiam ab initio sui eos tanquam Dei amicos & Divos nostros tutelares religiosè venerari & cum magnâ reverentia invocare*. Resp. 1. non Ecclesia, sed verbum Dei in scriptis Proph. & Apostolorum comprehensum, est nostræ fidei & religionis norma. 2. si per Ecclesiam intelligit Romanam, sub suis Pontificibus Anti Christis, concedimus hoc, illius autem exemplum esse immitandum negamus: si verò Apostolicam & primitivam, disertè negamus, invocationem religiosam vel mediâ inter divinam illi fuisse cognitam. 3. *Non esse diffidentia de bonitate & misericordia Dei invocare Sanctos*. Resp. 1. Ergo erit fiducia; si autem hoc, cur Deus in verbo suo eam non præcepit? 2. g. Deum per Sanctos non invocare erit diffidentia; & sic qui in V.T. sine Sanctis Deum invocârunt, sine fiducia invocârunt; quia secundum nonnullos Pontificios Sanctorum invocatio in V.T. non fuit usitata vel mandata, cum Patres adhuc fuerint in limbo, neque etiam sub initium N. T. ne gentes conversæ putarent, se iterum ad cultum terrigenarum induci;

Induci; nec ab Evangelistis & Apostolis ejus mentio fiat sub
ratione præcepti, ne arrogantia suspicionem incurrerent, ac si
post mortem ipsi ejusmodi gloriam sibi deposcerent. 4. *San-*
ctos non esse interstitium aliquod opacum, qui tegant nobis Chri-
stum, sed tanquam crystallum lucidum & transparentem. &c. Resp. id
est injurium in Christi majestatem & bonitatem quasi, in sese
non sit tam misericors, benignus & benevolus, ut citra Sancto-
rum vel intercessionem vel merita se invocantes exaudiat: se-
quitur enim sine Sanctis intercedentibus Christum fuisse ob-
securum & nebulosum. 5. *Licet pii credant, se esse indignos, ut à*
Deo aliquid petant, non tamen sequitur g. per Sanctos debent
petere & sic digni evadent, cum Christi solius meritum sufficiat.
6. quomodo *afflictus ad Sanctos defunctos possit prius confugere,*
quam ad Deum, non probavit Salmerò, contrarium autem pa-
tet, quia Deus est infinitus & omni præsens, Sancti vero non ta-
les; Ad quemcunq; g. prius animo & fide venire possunt pii, ab
eod. etiam prius sine Sanctis auxilium impetrare queunt: ratio
est, quia fide ea, quæ à Deo petimus, impetramus exemplo hujus
Centurionis: Ast pii ad Deum prius fide & animo venire possunt,
fatente Salmer. h. l. E. & c. 7. exempla *Abrahami pro Abimelecho &*
Jobi pro amicis orantium sunt à παροδιωσι. 8. Quod Deus hanc
gratiam orandi & impetrandi pro aliis [Sanctis] concesserit, de
eo adhuc quæritur; & *gloria Sanctorum in cælo nihil quicquid dece-*
dit, siquidem eorum neq; beatitas, neq; gloria in cælis pendet
ab hominum cultu & veneratione in terris. 9. *rationem natura-*
lem & conscientiam propriam docuisse Centurionem, ut accurreret
cum timore ad eos, qui amici Dei sunt & gratia apud illum valent.
Resp. contrarium patet innavigantibus Jonæ 1. ubi quisq; suum
Deum immediatè & non per amicos invocat. 2. dubitatur adhuc,
an hi Seniores & amici Centurionis, amici Dei fuerint? 10.
Non obitare, *quod unus sit mediator, quia etiam dicitur, quod nu-*
num sit ovile & unus Pastor. Resp. Elenchus parium: Scriptu-
ra unius mediatoris meminit, cui definitio propriè competit;
Pastorum autem meminit plurium; quibus à Christo cura Pa-
storalis est commissa: Probennt autem Pontificii ex Scripturis,
opus mediationis à Christo etiam Sanctis esse concessum, id
quod nunquam poterunt.

Quæstio

Quæstio secunda

An Christus missus sit ad salvandum tantum Judeos?

Neg. ex textu ita: *Quemcumq; Christus commendat ob veram fidem & ob eam Judæis præfert, eidemq; secundum fidem facit, ad eum salvandum Christus quoq; venit. At qui Centurionem gentilem Christus commendat ob fidem veram &c. E.*

Minor ex textu est manifesta. Major probatur, quia Christus venit in hunc mundum peccatores salvos facere. 1. Tim. 1. vers. 15. Sed non tantum Judæi, verum etiam gentes sunt peccatores Rom. 3. v. 23. hinc & non tantum ad illos, sed etiam has salvandas Christus venit, si nim. agant poenitentiam & credant Evangelio Marc. 1. v. 15. Non autem potest hinc inferri, omnes omnino homines sive credant, sive minus, salvandos esse: Est enim Christus mortuus sit pro omnibus 2. Cor. 5. v. 15. adeoq; pro omnibus sufficientissimè satisfecerit, tamen à satisfactione Christi ad omnium hominum actualem salutem non valet illatio: nam secundum illud Christi Marc. 16. v. 16. *qui non crediderit, condemnabitur.* Ex his patet 1. falsum esse, Electos solum in Judæis esse, nam *qui credit in filium* [puta finaliter] *non judicatur* Joh. 3. v. 18. sed non tantum quidam ex Judæis crediderunt in filium, verum etiam ex gentibus & quidem usque ad finem. E. non tantum quidam ex Judæis, sed etiam quidam ex gentibus non judicantur, scilicet ad condemnationem, ubi autem condemnatio non est, ibi est salvatio ad vitam æternam; & sic executio decreti præsupponit ipsum decretum, nim. electionem ad vitam æternam. 2. falsum etiam, omnes homines sine discrimine ad vitam æternam esse electos: nam Joh. 1. v. 12. dicitur, *quotquot receperunt ipsum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomen ipsius.* E. quotquot non receperunt ipsum, non dedit illis potestatem filios Dei fieri, quia qui non credit, jam judicatus est ad condemnationem: g. non salvatur; g. non est electus, impossibile enim eum salvari & electum esse, qui non credit finaliter. Huberiani hisce speciosum hoc obvertunt argumentum.

Cujuscumq;

Quocumque causa omnes sunt universales, illud ipsum quoque est universale: Sed electionis causa omnes sunt universales. E. & ipsa quoque electio erit universalis. Resp. negatur minor, siquidem fides praevisa est etiam causa electionis, & tamen non est omnium: Dicimus autem fidem causam electionis non quidem respectu actualis existentiae in homines sed ratione praevisionis Dei. Quemadmodum autem se habet fides actu existens ad justificationem, ita etiam fides praevisa se habet ad electionem. Nec sic aliquid statuitur in nobis, quod habeat rationem causae meritoriae vel justificationis vel electionis; siquidem fides est causa electionis & justificationis, non ut aliquid ex nobis & nostris viribus, sed ut aliquid in nobis tanquam gratuitum Dei donum. Etsi g. Christus ad omnes salvandos in hunc mundum venit, non tamen omnes sunt electi, quia non omnes habent fidem; atque illi qui fide sunt donati, non tantum sunt inter Judaeos sed etiam inter gentes. Non g. Christus tantum propter Judaeos salvandos venit, sed in genere ad omnes salvandos, qui in nomen suum credunt. Joh. 3. v. 16.

Quaestio tertia.

An Deus quosdam homines ex absoluto decreto abiciat seu reprobet?

Negamus ex textu nostro ita: Quocumque, Deus ejiciet in tenebras exteriores eo quod noluerunt credere, illos non ex absoluto decreto, sed intuitu incredulitatis finalis rejicit: At qui filios regni, puta Judaeos, quosdam ejiciet in tenebras exteriores, eo quod noluerunt credere. E.

Major est manifesta; nam absolutum Dei decretum non est intuitu incredulitatis finalis stare non potest, sic enim non est absolutum. Minor probatur ex vers. 11. & 12. ita: Quemadmodum gentiles non sine intuitu fidei sunt electi & vitam aeternam cum Abrahamo, Isaac & Jacobo possidebunt, ita quidam Judaei [& sub eorum nomine omnes increduli] non sine intuitu, incredulitatis reprobantur & in exteriores tenebras ejiciuntur. Atqui gentiles credentes non sine intuitu fidei sunt electi & vitam

vitam æternam cum Abrahamo, Isaaco & Jacobo possidebunt.
E. &c. Major constat, quia oppositorum opposita est ratio:
ac electio & reprobatio sunt opposita. Minor patet ex vers. 10.
& 11. verbis, *ne in Israel tantum fidei reperi. &c. & multi ve-*
ment &c. Christus enim hoc intendit, quoniam hic, qui gen-
tilis erat, credit, Judæi verò non credunt, dico, quod multi genti-
les, quoniam credituri sunt, ejicientur in tenebras exteriores.

Calviniani verò omnes contrariam tueri volunt partem;
ut liquet ex Calvin. l. 3. instit. c. 22. sect. 11. Zanch. l. 5. de nat. Dei
c. 2. p. 738. Rennech. in aurea cat. fol. p. 37. Sed illorum sententia
pugnat

I. *Cum Scriptura: De quocung, dicit sacra Scriptura quod
Deus velit, ut convertatur & vivat, illum Deus non vult perire ab-*
soluto aliquo volūtatis sua decreto. At de peccatore sacra Scriptura
dicit, quod Deus velit, ut convertatur & vivat, Esa. 18. v. 23. E. &c.
Major sic probatur: quia si vera est hæc Calvinianorum propo-
sitiō: Deus absoluto aliquo decreto sine intuitu incredulitatis
peccatorem vult perire, tunc falsa est ejus contradictoria, quæ
est S. Scripturæ. quæ hæc: *Deus non vult ullum perire 2. Pet. 3. v. 9.*
Utri g. tutius credendum? Scripturæ putamus.

II. *Facit Deum injustum: Quicung, enim aliquem da-*
mnat sine intuitu culpe, quæ damnationem seu reprobationem me-
retur, tantum quia ita vult, is injustè damnat & reprobat. At qui
Deus ex mente Calvinianorum hoc facit. E. &c.

Major probatur; quia voluntas judicis si culpam non in-
venit in condemnando, justè non potest illum condemnare; ubi enim culpa non est, ibi nec pœna justè esse potest. Dicunt
quidem 1. *Deo legem non esse positam & ejus voluntatem stare*
pro ratione. Resp. Verum quidem est, sed tamen ipse sibi
est lex & justitia, ita ut si contra illam faceret, sibi contrarius
esset. 2. *nos confundere reprobationem cum condemnatione.*
Resp. hæc duo quidem differunt, sed tantum ut decretum &
executio decreti; propter quam g. causam Deus reprobat homi-
nem in decreto, propter eandem etiam Deus eum damnat in
executione decreti; cū g. incredulitas finalis prævisa sit causa re-
proba-

probationis, illa existens actu sit causa condemnationis, & sic una est utriusq; causa.

III. *Facit Deum auctorem peccati: nam quicumq; non potest non rejici aut damnari eò tantum, quod Deus absolutà sua voluntate velit eum rejici & damnari, us etiam eò tantum, quod Deus absolutà sua voluntate velit eum peccare, non potest non peccare finaliter. Atqui quidam homines non possunt non rejici aut damnari eò tantum, quod Deus vult absolutà sua voluntate eos rejici aut damnari. E. quidam homines non possunt non peccare finaliter, eò tantum, quod Deus absolutà sua voluntate vult eos peccare. Major constat, quia ut voluntas Dei absoluta habet se ad rejectionem seu condemnationem hominis: ita quoque se habebit ad hominis peccatum: atqui ex sententia Calviniana se habet absolutè ad prius. E.&c. Minor est Calvinianorum; g. stat conclusio, quæ est absurda, cum contradicat ei, quæ est in Psal. 5. v. 5. *Non Deus volens iniquitatem tuam es:* duæ verò contradictoriæ non possunt simul esse veræ.*

Quæstio quarta.

An Lutheranorum fides sit vera fides?

Negat hoc imprimis Salmer. tr. 23. tom. 6. Super hoc Evangelium; rationes ejus sunt. 1. Quia careat signis & miraculis. 2. martyrii gloriâ. 3. obedientiâ ad Ecclesiam, principes seculares & Imp. 4. concordia doctrinæ. 5. non admittat nova consilia.

Resp. Hæ notæ non sunt essentielles & propriæ Ecclesiæ, sed tantum accidentales & communes, imò possunt abesse à vera Ecclesia, ideoque non sunt perpetuæ & infallibiles. Nam 1. Signa & miracula possunt patrare etiam ethnici, videatur Ludov. Vives in comment. lib. 10. de C. D. Aug. c. 16. heretici & Pseudoprophete Deut. 13. v. 1. Matth. 24. v. 24. Matth. 7. vers. 22. Exod. 8. Luc. 11. v. 19. Act. 8. v. 9. 2. miracula non sunt nota perpetua, competunt enim tantum temporibus primitivæ Ecclesiæ; uti ex Actis Apostolicis & historia Ecclesiastica patet; hinc Euseb. lib. 5. hist. Eccles. c. 7. teste non in omnibus sed in quibusdam

busdam locis etiam Irenæi tempore, Apostolis vicino, viguerunt. Adhæc si miracula sunt necessaria, infallibilis & perpetua fidei veræ nota, curne ipsi quidem Pontificii ea faciunt? jactant quidem de multis, quæ in India & nescio quos apud Garantantas edant, [de quibus sit fides penes autorem] periculum faciant, ubi cum nostræ fidei hominibus degunt.

II. *Martyrii gloria* scribit Ecclesiam primitivam plenam fuisse; nullum autem eorum, qui capita novæ doctrinæ haberi voluerint, se ulli periculo objecisse, aut pro fide, quam prædicavit, occumbere voluisse. Resp. 1. Crux & martyrium non sunt essentialis, propria & perpetua Ecclesiæ nota, sed tantum communis & accidentalis; numerantur autem inter eas, quia crux est fermè perpetuus Ecclesiæ comes. 2. Falsum est, Doctores nostros [quos pro capitibus novæ doctrinæ haberi se voluisse criminatur] ob confessionem fidei suæ nulla pericula subisse; falsum deinde, illos pro eâ occumbere noluisse: Periculis inconsulto se objicere temeritatis est, cautè verò ea declinare [modò sine vulnere conscientia fieri queat] non tantum circumspèctionis, sed & pietatis. Utrumque unius Lutheri exemplum falsitatis arguit. Et qua conscientia martyrii gloriam nostris Ecclesiis deesse dici potest: loquuntur enim & testantur tot millia martyrum, quos Pontificia tyrannis à tempore restitutæ serenitatis Evangelicæ & publicè perquisitionem Hispanicam & privatim per omnis generis tormenta & supplicia è medio sustulit: quemadmodum libri martyrologici pluribus comprobant, ita quidem ut non fuerit parsum Nobilibus, Baronibus, Principibus.

III. *Obedientia ad Ecclesiam* & magistratus seculares. Resp. in iis, quæ citra rationem cultus divini, meriti & conscientia obligationè ad *ἐκκλησίαν* Ecclesiæ faciunt, sanè aliquod Ecclesiæ tribuimus: in articulis autem fidei valet illud Efa. 8. v. 20. 2. Pet. 1. v. 19. 2. si vel maximè ad Ecclesiæ obedientiam obligaremur, non tamen sequeretur, quod ad Pontificiæ; nam fallacia inest à dicto secund. quid ad d. f. & petitio principii. Similiter quod ad obedientiam magistratus secularis attinet, ibi magistratus aliquid imperat in rebus fidei; aut civilibus

& externis; si illud, est vel conforme sacris literis, & sic omnino obedientia ei est præstanda; vel non, ubi dicimus præponderare illud Act. 5. vers. 29. Deo magis obediendum quam hominibus. Sin hoc, ejus mandata & jussa non floccipendimus, sed secundum Rom. 13. tributum, vectigal, honorem solvimus. Videantur hæc de te gravissime Lutheri cohortationes. tom. 4. Jen. Germ. f. 402. tom. 5. f. 67. &c. Quod si autem Jesuita secum habitaret, deprehenderet sub jugo Pontificio maxime labefactam fuisse magistratus politici autoritatem & obedientiam à Pontificum Rom. insolentiâ, fastu & superbiâ.

IV. *Concordia in doctrina*: hîc Jesuita loquitur de Lutheranis, Sacramentariis, Anabaptistis & Schwenckfeldianis, ac si unam constituent Ecclesiam & in summis fidei & ad essentiam religionis spectantibus articulis magna sit inter illos controversia: Posterius quidem concedimus, prius autem hoc syllogismo negamus: *Quæcumq; Ecclesia in summis fidei articulis inter sese dissident, ea simpliciter pro una censeri nequeunt. Atque Ecclesie Lutheranae Calvin. Anabapt. & Schwenckfeld. in summis fidei articulis inter sese dissident, uti constat. &c.* Prostant autem nostrorum Doctorum scripta, ex quibus ille debebat probare, illos in summis fidei articulis à se invicem dissidere. Quàm bella autem sit harmonia Pontificiorum inter sese in summis fidei articulis copiosè & nervosè explicuit Da. Præles tom. 5. p. 118. & seqq.

V. *Non admittat nova consilia*. Quæ recenset quod sint 1. Christi, 2. nota circa coelibatum. 3. ciborum delectus & abstinentia 4. quadragesimæ ab Apostolicis viris commendata. Resp. 1. Christus jubet nos scrutari Scripturas Joh. 5. v. 39. quæ tam perfectæ, ut omnem indigentiam penitus exhauriant 2. Tim. 3. v. 15. 16. ut non opus habeamus novis consiliis, quæ sub nomine Christi falso venditantur & simplicioribus obtruduntur. 2. vota illa cum interdum sint coacta, interdum impossibilia imò cultui divino derogent & *θελοθεσιας* meræ, jure negligimus, sequentes illud Isidori; quod incautè vovisti, ne facias, impia est promissio, quæ scelere impletur. 3. quod ad nefarias & impudicas nuptias convolare eos clamat, ille impudenter & nefariè

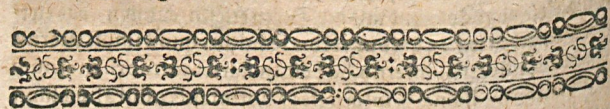
& nefariè mentitur, quin eiusmodi nuptias Papa, modò pecunia numeretur, concedit, contra jura divina & humana sæpissimè dispensat, id quod testatur curiæ Romanæ praxis. 4. Quæ incertitudo, & contrarietas sit traditionum, quæ nomine Apostolorum & Apostolicorum virorum circumferuntur, alibi à nostratibus fusè probatum est.

Quæstio quinta.

*An animæ impiorum post hanc vitam in omnem
æternitatem supersites infernalibus pœnis
sint subjectæ.*

Negant Photiniani, scribit enim Ostorod. in instit. germ. c. 42. n. 5. mortem & infernum ita distingui, ut mors sit mori, in inferno verò esse mortuum esse: hinc patet, mortuum omnem esse inferno; videatur Schmalz. in l. de div. Christi Jesu p. 146. & Ostor. d. l. *Sintemal Christus nur die warhafftigen Christen vnd kein andere vom Tode vnd aus der Hellen erlösen/vnd ihnen das ewige Leben geben wil/ex quibus verbis sequitur, quod impii æternæ morti adju licati in inferno, hoc est, in statu mortuorù æternùm sint mansuri. Pœnæ g. infernales Photinianis nihil aliud sunt, quàm denegatio vitæ æternæ per redactionem in æternum nihilum omnium impiorum facta. Non g. luent pœnas supersites animæ impiorum secundum Phorin. Nos ex textu ita argumentamur: *Quicumq; ejicitur in tenebras exteriores seu in* ^{tristissimum,} *ut pœnas luat, ille omnino post mortem hanc temporalem est sugerstes. Atqui Filii regni [increduli] ejicientur in tenebras exteriores seu* ^{tristissimum,} *ut pœnas luant. E. Sc. Major probatur; quia pœnæ subjectum certum prærequirunt: nam non Ens subjectum scilicet inhaesionis esse non potest, nam non Entis nulla sunt accidentia; unde sequitur, quod id, in quod cadunt pœnæ, Ens superstes esse debeat. Minor probatur rursus ex textu hoc modo: *In quemcumq; post hanc vitam cadunt ploratus & stridor dentiù, hoc est, summa tristitia & summus dolor, ille luit pœnas superstes. Atqui in Filios regni [incredulos] post hanc vitam cadunt ploratus & stridor dentium. E. Sc. Major* manife-**

manifesta est ex 2. Theff. 1. vers. 6. *justum est apud Deum vicissim
 rependere iis, qui vos affligunt, afflictionem, vobis autem qui a affli-
 gimini relaxationem nobiscum, cum apparebit Dominus Jesus de
 celo cum Angelis potentie sue.* Ex quibus verbis sequitur, homi-
 nes post hanc vitam aut præmia aut pœnas manere; præmia au-
 tem non sunt conjuncta cum dolore sed gaudia; hinc ubi dolor
 erit, ibi pœna erit, scilicet in altera vita: sed illi qui erunt in
 manu Domini, erunt sine tormentis, sine dolore, sine pœnis
 Sap. 3. v. 1. E. qui erunt in tenebris exterioribus inter dentium
 stridores, sentient tormenta, pœnas, dolores. Minor est in textu;
 siquidem in ipsum infernum seu ~~in~~ illud damnosissimum non
 cader ploratus & stridor dentium, sed in illos, qui erunt in isto
~~in~~ ubi ignis consumit, ut tamen semper reservet, ubi tormenta
 augmentur, ut tamen semper renoventur, ubi damnati moriun-
 tur, ut tamen semper vivant, ubi damnati sic vivunt, ut tamen
 semper moriantur: *vermis enim eorum non morietur, & ignis
 eorum non extinguetur.* Elai. 66. vers. ult.

**Errores & incommodæ locutiones in adver-
 sariorum Postillis deprehensi.**

1. Non solum oratio, sed etiam opera ab uno facta al-
 terum juvant. Coster. in explicat. brevi h. l.
2. Hæreticis non concedendum ut loquantur, ne foetor-
 re suarum hæresium aliquem coinquent. idem.
3. Christus in curandis animabus non est tam celer [sc.
 sicut in corpore] quia in hoc interdum à nobis impeditur, qui
 eum hæc in re juvare debeamus: & mox: nostra cooperatio hic
 est necessaria. idem.
4. Accusando malam naturam nostram Deum hoc i-
 pso accusamus, qui hanc naturam nobis fecit. idem. p. 206.
5. Radii bonitatis Christi suscepti in cordibus istorum-
 que præparata erant. p. 208.

6. No-

6. Nota deinde Centurionem hunc neque Christianum fuisse, neque Judæum, sed gentilem, sine fide, vivendo in peccato incredulitatis & fortè in aliis peccatis, tamen eum multa bona opera fecisse. p. 209.

7. Stultum est nolle acceptare nisi Scripturas, cum Scripturæ mittant nos ad Ecclesiam Salmer. h. l. p. 141. tom. 6.

8. Fuit hæc fides [Centurionis] à Deo infundente, quam illi ob ejus bonitatem expressiorem donare voluit, quia bonus erat & servi sui curam habebat, idem h. l.

9. Christus tantum novitios sive Neophytos de fide commendabat, Apostolos verò reprehendebat quidem, si non crederent, sed de charitate & patientia & aliis heroicis laudabat. idem ibid.

10. In lege nova Sacramentis & sacrae Missæ Sacrificio mediantibus peccata remittuntur, dum homo dispositus ad hæc accedit. Lopez tom. 3. super hoc Evan. p. 140.

11. Lutherus imprudenter blaterat, Centurionis fidem majorem fuisse Abrahæ, Patriarch. Virginis & Apostolorum. Salmer. d. l.

12. Ist der Glaube Gottes Werck / folget draus / daß der Mensch von allen seinen Sünden gereinigt werde / durch das Blut Christi in ihm / vnd daß in weder die Ohrenbeichte noch das Sacrament reitige von Sünden noch die Absolvierung bey dem Priesters Weigel. in Post. super hoc Evan.

Ad

Ad Præstantis. Dn. RE-
SPONDENTEM.

Hydropem pariter curat, nervisq; solutum
Christus, & ad querulas sanat utrunq; preces;
Ingentemq; fidem, probat, admiratur, honorat
Militis Ausonii, cui neq; sacra parem
Terra tulit. Doctis hæc omnia lemmasi queris
O WACHSMUDE tui viribus ingenii.
Disceptasq; Dei duce gnarus, & auspice verbo
Quo sine sunt tenebræ quidquid hic orbis habet,
Adq; seris vera Christo Deitatis honorem,
Et quod ubiq; salus nostra sit una fides.
Perge tuas sacrare Deo, turbæq; piorum
Litterulas: opera præmia largi feres.

Wolfgangus Heider M.

Turpis Adamigeni quam sit corruptio morbi,
Leprosi exemplo, JANE verende, doces.
Dulcis Adamigeni quam sit sublatio morbi,
Messie ex factis, JANE verende, doces.
Si laudem est meritum, morbum, medicumq; revelans:
Tu mihi laude omni JANE, vebendus eris.

M. Salomon Glassius
SS. Th. Stud.

F I N I S.

94 A 7385

ULB Halle
002 728 095

3

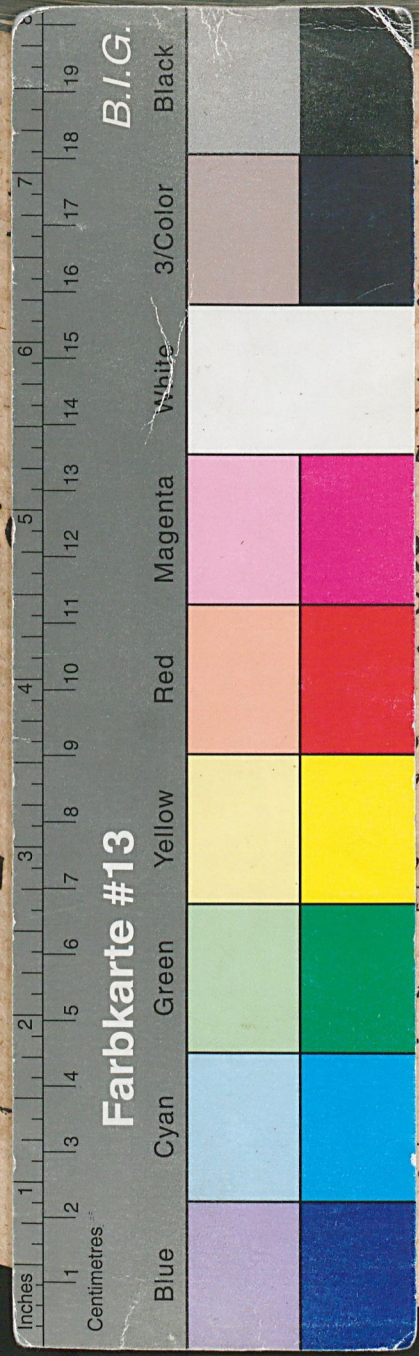

VD17

1. An der ...
2. ...
3. ...

10

T IO

ica tertiæ

as

I CE

E

R HARDO

OF ESSORE

re eterna animi

mo,

mit

Longo-Saliffanus

il.

MANNI,

x.

